

Баштинар

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

Баштинар

број 7

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕА "БАШТИНАР" БРЧКО

Уредништво:

мр Драгица Панић-Кашански
(главни и одговорни уредник)
Петар Васић
Александар Николић
Марица Лакић

Издавач:

Удружење за његовање српског
културно-историјског наслеђа "Баштинар" Брчко

Технички уредник:
Срђан Блажевић

Насловна страна:
Драган Кашански

Штампа:
"Гама" Брчко

Тираж 500 примјерака

Адреса Уредништва:

Иве Андрића 1
Телефони: 049/216-511, 211-259, 340-806
065/825-300, 065/968-639
e-mail: info@bastinar.com
www.bastinar.com

Број жиро-рачуна: 554-005-00000501-31
Број девизног рачуна: 5401000-00/279
PAVLOVIC INTERNATIONAL BANK AD
Слобомир-Бијељина, Филијала Брчко

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

*Без сијара њања,
сиромаш огњиште*

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

Кишан јуни, сво љето поквари

Хладан јуни, све покуњи

Какав јуни, такав и децембар

Ако је на Видовдан киш, биће је још седам недеља

Вјетровита Госпојина предсказује зиму пуну снијега

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" БРЧКО

**О поимању
баштине и
удружењу
"Баштинар"**

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" Брчко

Спасовсћа пјесма

Виша је гора од горе,
Највиша Ловћен планина.

У њој је трње и грабље,
У њој су сн'јези и мрази
У свака доба годишта;
Виленски у њој станови,
Свеђ виле танце изводе.

Јунак ми коња јездаше,
предрагу срећу искаше.
Виле ми њега виђеше,
Јунака сташе дозиват:

Овамо свраћај јуначе!
Твоја се срећа родила,
Сунчаном ждраком повила
Мјесецем сјајним гојила,
Зв'јездама сјајним росила!

НАРОДНЕ ЛИРСКЕ ПЈЕСМЕ, Рад, Београд 1981, стр. 45

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" БРЧКО

Секција за музичку баштину

**Српско пјевачко друштво
"СРБАДИЈА" Бијељина
Умјетнички савјет фестивала**

ПОВЕЉА

ХОРУ

"БАШТИНАР"-БРЧКО

ЗА ОСВОЈЕНУ
СПЕЦИЈАЛНУ НАГРАДУ ЖИРИЈА ЗА
ОЧУВАЊЕ И ИЗВОЂЕЊЕ СТАРОГ
СРПСКОГ ИЗВОРНОГ ПЈЕВАЊА
ДИРИГЕНТ

ДРАГИЦА ПАНИЋ КАШАНСКИ

ДИРЕКТОР ФЕСТИВАЛА

Гурачиловић

ПРЕДСЈЕДНИК ЖИРИЈА

М. Јовановић

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕДСТВА "БАШТИНАР" Брчко

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

Pag foto секције

Победничке групе: СМШ "Мокрањац" Краљево; "Вијенац" СПКД Просвјете
Брчко и "Гора" Бања Лука

Добитници специјалне најраде: Изворна група са Озреном "Бољанчанке"

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" Брчко

Васкрс 2006. у Доњем Брезику

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

U Bijelini završene "Majiske muzičke svečanosti" Uručene medalje najboljim horovima

"Bijelina" sa Orahom.
U slobotu su se okrenuli
dečaci, horani i muzički novi.
U bogatiji dečak, horova
stana, muzički osjeđaju-
ci, dok se u aranžmanu
osvrgnu, horani, osjećaju
Savu iz Zvezde, OSM "Sveti
Save" iz Brčkine, Romenas
medalju pripala je hura-
nici "Nivens", Opatovac Horlo
"Peter Karađorđe" iz Ruma.
Brojne.

Uz nezgoda horisti
i dečaci, horani i muzički
novi, učenici i učenice
članice muzičke škole Škola
muzičke umetnosti "Jelena
Đurić" iz Mostara, Županija
Ljetnik, Županija Požeška
i Šibensko-kninska, Županija
Istarska, Županija Lika-Senj
i Županija Brod-Posavina
i druge.

Specijalna nagrada stigla
za obnovu i razvojde muzi-
čke škole u Mostaru, učenici
dečaci je Muzičku muzičku
grupu "Balkan" iz Mostara
Zemaljski prvenstvenoj grupi

Društvo crkvenog horova "Blažko
Ristić" iz Kruševca. Učes-
nici su učenici i muzički novi.
U dečaku, horani, muzički
osjećaju, dok se u aranžmanu
osvrgnu, horani, osjećaju
Savu iz Zvezde, OSM "Sveti
Save" iz Brčkine, Romenas
medalju pripala je hura-
nici "Nivens", Opatovac Horlo
"Peter Karađorđe" iz Ruma.
Brojne.

Uz nezgoda horisti
i dečaci, horani i muzički
novi, učenici i učenice
članice muzičke škole Škola
muzičke umetnosti "Jelena
Đurić" iz Mostara, Županija
Ljetnik, Županija Požeška
i Šibensko-kninska, Županija
Istarska, Županija Lika-Senj
i Županija Brod-Posavina
i druge.

Specijalna nagrada stigla
za obnovu i razvojde muzi-
čke škole u Mostaru, učenici
dečaci je Muzičku muzičku
grupu "Balkan" iz Mostara
Zemaljski prvenstvenoj grupi

Објављено у
дневном
листу "Близ"
15. маја 2006.

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

Објављено у
дневном
листу "Глас
Српске"
16. маја 2006.

ЗАТВОРЕНЕ МАСКЕ СИМБОЛИ У ЕЛЕМЕНИ

Злато делиле три хора

Следи је једна од најпознатијих српских народних прича која се преноси у многим варијантама. Овај приказ је узимајући као основу највећи број детаља, али садржи и неке промене које су усвојене у току времена. У овој причи се срећу и неке карактеристике које су карактеристичне за српски народни митологију, као што су магични објекти, магични предмети и магични обичаји.

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" Брчко

Ненад Ненесићоровић

ВИСОЧАНИ

Грујо ЛЕРО рођен је 1949. године у Високом, гдје је његов отац доселио са Зубаца, код Требиња (Херцеговина).

У родном граду завршио је основну школу и гимназију, а Филозофски факултет (Одјек југословенских књижевности) у Сарајеву.

Дуже вријеме радио је као професор и просвјетни савјетник. Посљедњу деценију присутан је и у издавачкој дјелатности – као уредник, рецензент, језички редактор, потом лектор на ТВ. Тренутно је запослен у Српској новинској агенцији – СРНА, у Бијељини.

Још је као средњошколац почeo писати поезију, коју је повремено објављивао у листовима «Наши дани», «Семберске новине», «Огњишта», «Одјек» и «Венац», часописима «Мостови», «Путеви», «Стварање», «Луча», «Српска вила» те у «Просвјетином» Календару.

Задужбина «Петар Кочић», Бања Лука – Београд, објавила му је 1997. године збирку пјесама «Изгубљени завичај».

Афоризме, које је РТВ БН редовно објављивала у емисији «Недјељно поподне», сакупио је у књигу «То исто, али мало другачије» и објавио 2001. године у издању «Ошишаног јежа» из Београда.

Припремио је за штампу и своју трећу књигу (афоризама) под насловом «Добројутро, колумно».

Заступљен је у лексикону «Знамените личности Републике Српске» (2003).

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

Члан је Књижевног клуба «Јован Дучић» и Удружења књижевника РС (које је колективни члан Удружења књижевника Србије).

Живи, са породицом, у Бијељини.

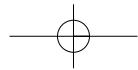
Адреса: Грујо Леро, Лозничка 52, 76300 Бијељина, РС,
Телефон: 055-202-800

Грујо Леро, професор, пјесник, афористичар

Склони смо да о неким људима судимо на основу површиног, сувише субјективно само зато да бисмо успоставили дистанцу. Она може бити и временска и просторна као у случају умјетничких дјела. Грујо Леро је мој пријатељ из мoga је родног краја, сусретали смо се нисмо били много блиски, али нисмо ни слутили да ћемо се још више удаљити, а потом зближити. Шта се уствари десило у том нашем поновном сусрету?

Крајем деведесетих приликом организације мојих изложби у галерији брчанској Грујо је био мој гост као пјесник, охрабрио ме па сам и ја у слободном дијелу програма читao своје афоризме написане оловком на згужваним комадима папира. Од тог нашег послијератног сусрета у Брчком ја сам се мало више почeo интересовати за поезију, а Груји су се допали моji афоризми. Заиста ми је пријала његова опаска и сугестије које ми је давао и данас ми упућује исту заповједну ријеч: пиши!

Грујо је стручњак за језик, професор књижевности, а уз то човјек од духа, брзе интелигенције и штошта још. Због тога мислим да је његово стваралаштво спонтано, пуно оштрине иза које стоји и велико искуство. Ово што слиједи послије мојих кратких и прилично субјективних напомена најбоље илуструје Грујине стваралачке способности, као и неке димензије његовог духа и стваралачки ангажман у служби израза у коме је писана ријеч кључна.

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЉЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

ПЈЕСНИЋ

Блажен, усрд ноћи у обзорју снова,
растопљен у жижи – као капља кише:
стара здана руши, све гради изнова.
Бесвијест тежи да се дефинише.

Ноћи су му од бола саздане,
очи препуне неког тамног сјаја–
и душа зебе на рубу бескраја.
О, ноћи тужна, дужна си му дане!

Све нијемо спава. Плава зора свиће.
Једино он будан! Скамењеног срца
над судбином свијета избезумљен грца.
Као да се живот само њега тиче.

НЕДОРИЈЕЧЈЕ

Путујем свијетом (дјечак златокоси),
окрилаћен надом таму да расвијетлим,
безнадно пуст ме вал живота носи.
Времену подмуклом прекасно се светим.

Скромни ми кораци јесу слаби знаци,
боли непреболи – непролазни трени.
У очима гасну догорјели зраци,
озареност мека душу орумени.

Ништа нећу рећи. Усрд крхког биља
обнажено тијело у дух се претвара.
Нијеми крик је хитац лишен циља.
Посљедњи круг пакла још се не затвара.

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

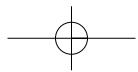
ЈЕСЕЊЕ ЛИШЋЕ

Затечен у овим мртвим предјелима,
у безнађе падам, стихија ме носи –
играчка постајем жудним таласима:
ко јесење лишће вјетар ме разноси.

Присутан својом одсутношћу ума,
потврђен патњом над којом дуси бдију –
ја будно скривам тајну птичијег шума.
Сновима уморним праскозорја зрију.

Минуше вијекови обиља живота.
Предвечерје свијетло црну слугњу носи.
Сјетно ме напушта та болна лјепота –
ко јесење лишће вјетар ме разноси.

Грујо Леро

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" Брчко

а ф о р и з м и

Некад сам живио к'о бубрег у лоју, а сад идем на дијализу.
Запео бих ја из петних жила, али се бојим и да не завршим као –
Ахил.
Срице је најбољи човјеков пријатељ. Само га једном у животу изда.
Извукао је живу главу. Из пијеска.
Изгубио је тло под ногама, али се, срећом, дочако на главу.
Цијели живот ми је трка ; кала у руци, глава – у торби.
Да је Иво Андрић био ожењен, написао би роман «Госпођа», а не
«Госпођица».
Истина је осјетљива као беба : Стално је морате умотавати.
Није успио да буде прва виолина у оркестру, али јесте – задња рупа на
свирали.
До сада би и Филип Вишњић видио колико нам је сати.
Да се нисмо окренули Западу, не би нам Сунце тако рано изашло.
Шекспире, молим једну «Виљемовку»!
Русе не могу оптужити за прање новца. Они перу – рубље.
Здраве поздрављамо са «здраво», а болесне са «збогом».
Једини целати за горд живот се боре. Клонулим под вјешалима главу
дјики горе.
Зашто од политичара очекујете да буду поштени кад знате да је поли-
тика – курва.
Жена му је права мачка. Сваке вељаче оде од куће.
Женама је њежност - јача страна.
За дјевојку која се добро уда кажу да је на коњу.
Жена је највећи полиглота : Једна глава – 1 000 језика.
Моника је прва почела. Оне је Клинтону рекла : «Бил?»
Кад видим збуњену, дође ми да полудим.
Изгледа да плата долази из породилишта! Добијемо је након девет
мјесеци.
Ако је породица основна ћелија друштва, онда је брак - ћелија за
појединца.

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

До краја живота остао – провинцијалац. Али му је жена од првог дана била - «свјетска».

Кад ми жена почне да кљуца као кокош, одмах се наорозим.

Није мени криво што ме жена натјерала у шипу, већ зашто у празну.

Све бих дао за дјевојку, само да не буде – дјевојка за све.

Крив је торањ. Пиза је права ствар.

Да гости не би помислили да је папучар, све кућне послове обављао је бос.

Чије чело – тога и начело.

Свуда је забадао свој нос, па је остао – без зуба.

Болье је ићи јагодама у грло, него - грлом у јагоде.

Како да останемо живи кад се не мичемо с мртве тачке?

Мршави имају – дебелих проблема.

Откад је на дијети, нема хљеба у њему.

Постао је звијезда. Падалица.

Само ријеткима није било густо у животу.

Цијелу годину вуку ме за нос, а само на рођендан за уши. Ипак, болье је бити Пинокио него магарац.

Шта ће трутови кад остану без матиџе.

Ако је вријеме новац, зашто га не држите у банци.

Ако чизма главу чува, зашто је не носите умјесто капе?

Ћелави су, обично, највеће цјепидлаке.

Дјед и бака су живи, али је њихова меморија – ин меморијам.

Вратар је у затвору – кључни човјек.

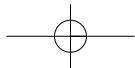
Горки – како то максимално живи. /Живот/

Да смо читали Антићеве «Знакове...», не бисмо слетјели с пута.

Да није био добар као хљеб, не би се нашао у сосу.

Куд баш на рођендан да јој се торта шлагира.

Суживот ми се увукao и у брак. Сад ја и жена живимо једно поред другог.

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" БРЧКО

КЊИГЕ

**Слободан Петровић
КОРЗО СТАРЕ БИЈЕЉИНЕ**

Слободан Петровић, рођен 1932. у Патковачи код Бијељине. Школовао се у Бијељини, Тузли, Сарајеву и Београду. Свој рад средњопротоколског професора, као и свој књижевни рад посветио је граду Бијељини и завичајној Семберији.

Објавио је књижица приповједака "Токови и меандри" и "Поема о Семберији", збирку пјесама "Закасњела јутрења". У издању Народне библиотеке "Филип Вишњић" изашла му је књига "Корзо старе Бијељине".

Књигу "Корзо старе Бијељине" - грађа за монографију, представљају пријатно изненађење у публикацијама ове врсте. "То је занимљива грађа што се са знатијелјом чита од прве до задње стране", пише у својој рецензији др Здравко Антонић, а мр Мирко Бабић истиче да књига професора Слободана Петровића као мозаик историјских тема о људима и догађајима има све праве одлике добре историографске литературе, да у склону књиге има текстова који представљају мале монографске цјелине и да књига представља "прву и незаобилазну хронику града" у тој хроници обухваћено је, у пет одјељака раздобље од једног вијека - када је са аустро-угарском окупацијом, дошло до стварања грађанској друштва, а млада грађанска класа убрзано прихватала европске манире и начине понашања.

Тај спољашњи облик демократизације друштва Слободан Петровић је видио у корзу.

"То је тада била права атракција. Облик дружења младих на јавним мјестима представљао је најјачи на!ин у разбијању оријенталних навика". У својој прошлости Бијељина је у различитим временима имала неколико улица које су служиле за вечерње шетње младих.

Први корзо био је у данашњој Карађорђевој улици, тада се звала Вилмаштрасе, од данашње зграде музеја Семберије до хотела "Дрина", а први шетачи били су млади Швабе, Мађари, Хрвати, Чеси, Словаци који су у град доселили са окупацијом.

Након Првог свјетског рата корзо се пресељава на нову локацију (у Старој чаршији, на којој ће млади Бијељинци шетати више од четири

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

деценије, а онда ће се, послије изградње градског трга, преселити на "штрафту".

У љетним мјесецима (од маја до септембра) цјеслокупни културно-забавни живот пресељава се у Градски парк, једно од знамења града Бијељине. "Понос Бијељинаца и Сембераца - градски парк - навршио је једанаест деценија свога постојања. Био је, а и сада је ботаничка ријектост по којој је Бијељина највише препознатљива". Године 1891. Када је парк засађен Бијељина је била заостала и примитивна касаба. У таквој касаби започињао је талас европизације: нова администрација, попис становништва, уређење катастра, отварање школа, болнице, првих апотека, изградња хотела, нови стил живљења.

На простору где се данас налази парк, за вријеме Турака била је велика ледина (мераја). Та велика мераја у центру града, свачија и ничија, остала би вјероватно таква још дugo да стицајем околности није у Ново Село код Бијељине доселио са родитељима плавооки дјечак Јохан Кајзер. Кад је одрастао и негдје у Аустрији завршио школе, вратио се у Ново Село и постао службеник у Бијељинској општини.

Брзо је направио план будућег парка и приступио је послу, колико по дужности као шумар, али више као заљубљеник у природу. Његово дјело је понос свих сембераца јер је градск парк нешто без чега се овај град не може замислити. "Алејама парка шттале су генерације Бијељинаца и познати и славни људи који су боравили и радили у Бијељини: Јован Дучић, Силвије Страхиња Крањчевић, Осман Ђикић, Магдалена Живановић, Радivoј Софронић, Душан Баранин." Тако нас аутор полако уводи у причу о граду, о људима који су га стварали и унапређивали. Слободан Петровић са жаром истинског заљубљеника у град говори о његовим неимарима али и са нервом жучног полемичара и критичара на рачун оних који су га рушили и девастирали, урбаниста и људи из власти, који су одлучивали о судбини старих здана и институција. "Међу запаженим здањима старе Бијељине и старе Бијељинске архитектуре које је уступкнуло пред налетом урбанизације ... налази се и зграда некадашњег хотела "Дрина" које је порушен 1971. године" "... а кад су на простору у старом центру града на мјесту где се налазио хотел изградили неуједну нову аутобуску станицу онда је слика ур(ба)нисања Бијељине нажалост постала потпуна".

И онда, по обичају многи су се питали: Зар је било неопходно срушити струју масивну зграду љепотицу с краја прошлог вијеска и зар се она није могла преуреđити у друге намјене - за позориште, дом културе, галерију, депанданс Музеја Семберије?

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" БРЧКО

У својеврсном времеплову какав је "Корзо старе Бијељине" аутор пасионирано улази у замршени лавиринт хронике града износећи многе занимљиве појединости. Тако је у поглављу "Семберски Клошмерл" стилом духовитог Хозера испричао причу о томе како Бијељина град са преко 70.000 становника нема јавни тоалет.

Аутор урбанистичког плана пројектовао је сва рјешења и визуре будуће Бијељине, па је град добио један од највећих тргова у бившој Југославији. Ту је ново велелепно здање библиотеке "Филип Вишњин", робна кућа "Побједа", дом културе, небодер. "Бијељина, град на Дрини" - то је сан којим су обузети многи Бијељинци. Сви би жељели да дрина тече кроз град, па су многи пуштање воде каналом Дрина - Даишница - Сава то тако и доживјели, као остварење вјековног сна. Нажалост, Бијељина остаје и даље као град без ријеке. Али "сан о ријеци више је него ријеска".

Оно што чини један град то је његова духовна баштина. Слободан Петровић је о тој баштини сабрао драгоцену грађу и дао свој немјерљиви допринос њеном познавању и проучавању. Да величина привлачи величину одавно је знано. Латинска пословица вели: *Similis simili gaudet*.

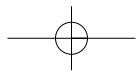
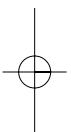
Стазама Филипа Вишњића, семберског Хомера, аеда и рапсода и првог дворског пјесника са ових простора, који је на дворима Кнеза Иве од Семберије био радо виђен гост и чак пријатељевао с њим¹, и који је на својим путовањима на сјевер до Темишвара, на југ до Сарајева, Цетиња и Скадра, на запад до Бањалуке, Травника и Вакуфа, на исток до Београда, Смедерева, крагујевца и Краљева преносио славу Устанка али и своју сопствену, славу једног од златоустих Вукових пјевача.

1) М. Панић Суреџ: Филип Вишњић. Живот и дело, Просвета, Београд 1967.

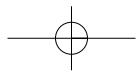
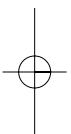
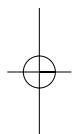
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

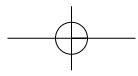
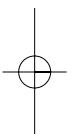
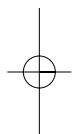
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

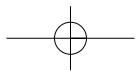
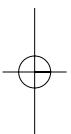
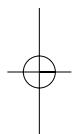
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

БАШТИНАР

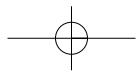
ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

БАШТИНАР

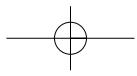
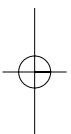
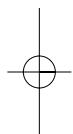
ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

Из
националне
ризнице

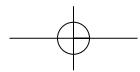
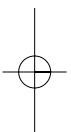
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

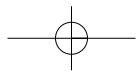
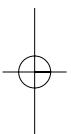
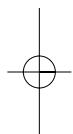
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

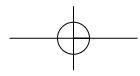
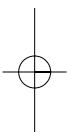
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

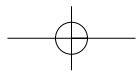
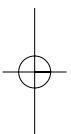
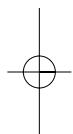
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

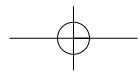
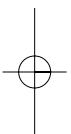
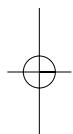
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

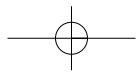
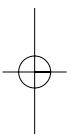
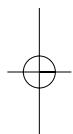
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

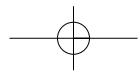
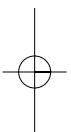
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

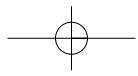
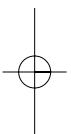
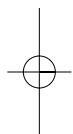
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" БРЧКО

Сања Личина

НИЈЕМЕ ИГРЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ САГЛЕДАЊЕ КРОЗ ТРОТАКТНИ РИТМИЧКИ ОБРАЗАЦ

Територија Босне и Херцеговине је средишњи дио динарске зоне.¹ На овим просторима налази се сачувано и најстарије орско наслеђе не само ових простора већ и шире.²

У овом раду биће ријечи о најкарактеристичнијим играма Босне и Херцеговине, а то је играње без музичке пратње. Јасно је да су ту доминантну улогу имале двије групе игара: нијеме игре и колање. Такав начин играња у Босни и Херцеговини назива се глухо, глуво, нијемо, играње без испта, шутке, нимо, тихо, насуво, све у зависности из којег краја игра потиче.

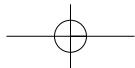
Моноѓи се на самом почетку штитају, како што да иgre моđu биши глуве?

Такве игре наравно нису глуве, ни нијеме, ни без ичега, оне се играју уз снажан топот ногу и звецкање накита који даје ритам игри. Накит (новац) је причвршћен за одјећу, капе, пасове, прегаче, јелеке, а могао је бити и уплетен у косу дјевојке. То је давало посебан утисак за посматраче, а играче подстицало на још јаче и брже играње. Ове игре су пуне снаге и имају посебну динамику извођења.

Игра започиње једноставно, лаганим уходавањем-колањем, па се потом на команду коловође³ игра усложњава, те и играчки образац увећава и постаје компликованији. То им омогућава украшавање корака, а при украшавању и усложњавању, ритам игре се полако убрзава.⁴

Нијеме игре имају разнолик образац: **дватактни**, **тротактни**, **четвротактни**, **петотактни**, **осмотактни**.

Ја ћу да се осврнем на најраспрострањенији⁵, а то је тротактни ритмички образац. Најпознатије и најраспрострањеније игре из овог обрасца су игре труса⁶ и јањско коло учетворо. Игре које су се

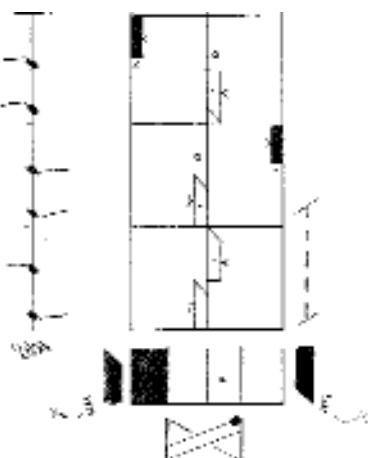

БАШТИНАР

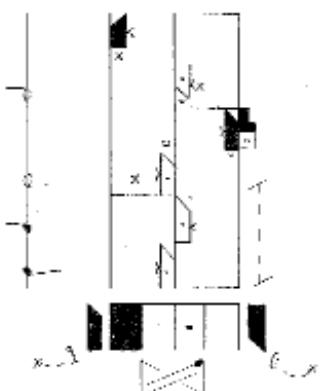
ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕДСТВА "БАШТИНАР" Брчко
изводиле уз команду коловође најчешће су се састојале из тротактног обрасца, нпр. игре из Старобосанског кола из Гламоча.

У даљем раду даћу кратак преглед најзанимљивијих игара са тротактним ритмичким образцем и то тако што ћу их класификаовати од најједноставнијих као оним компликованијим.

Основни тротактни ритмички образац:

Примјери:

Примјер бр. 1

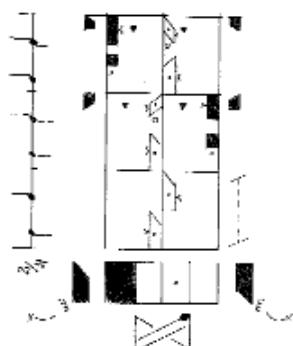
Одскочи

Команда из Старобосанског кола из Гламоча
Примјер преузет од Јелене Допуће
Народни плесови-игре у Босни и Херцеговини, Загреб, 1986.год., стр.27.

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

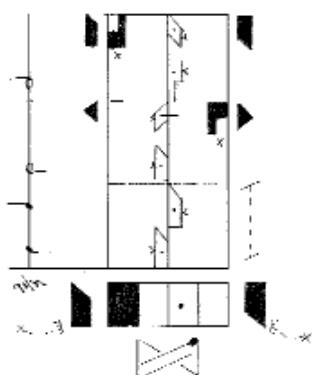

Примјер бр. 2

Труса нијема I

Игра из западне Херцеговине

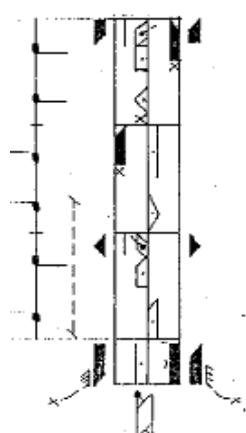
Примјер преузет од Јелене Допуђе
Народни плесови-игре у Босни и
Херцеговини, Загреб, 1986.
год., стр.81.

Примјер бр. 3

Јањско коло учетворо

Игре српског становништва из око-
лине Јајца Примјер преузет
Билтена Института за проучавање
фолклора у сарајеву бр. 3, (рад
Јелене Допуђе) тз

Примјер бр. 4

Трампа I

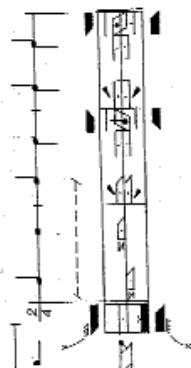
Источна Херцеговина

Примјер преузет од Влада
Мандичевског
Српске народне игре из источне
Херцеговине,
Грађа, свеска 15, Народне игре у
Топлицама, источној Херцеговини и
југозападној Србији, Београд, 1999.
год., стр.91.

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" Брчко

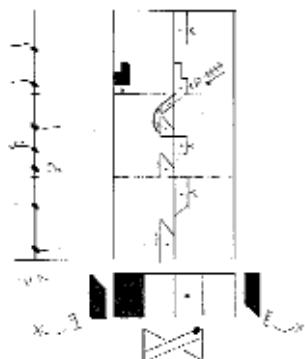
Примјер бр. 5

Труса II

Игра из источне Херцеговине

Примјер преузет од Влада
Мандичевског; Српске народне
игре из источне Херцеговине,
Грађа, свеска 15, Народне игре у
Топлици, источној Херцеговини и
југозападној Србији, Београд, 1999.
год., стр. 90.

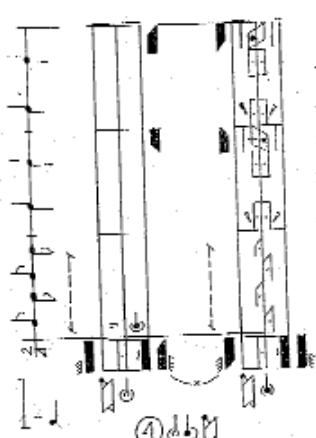
Примјер бр. 6

По два унутра

Команда из Старобосанског кола
из Гламоча

Примјер преузет од Јелене Допуђе
Народни плесови-игре у Босни и
Херцеговини, Загреб, 1986. год.,
стр. 26.

Примјер бр. 7

Просакака учетворо

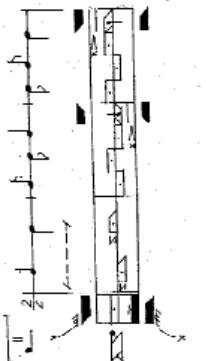
Игра из источне Херцеговине

Примјер преузет од Влада
Мандичевског
Српске народне игре из источне
Херцеговине,
Грађа, свеска 15, Народне игре у
Топлици, источној Херцеговини и
југозападној Србији, Београд, 1999.
год., стр. 91

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

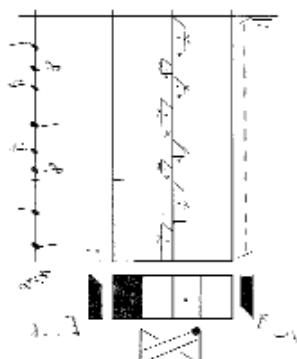

Примјер бр. 8

Труса I

Игра из источне Херцеговине

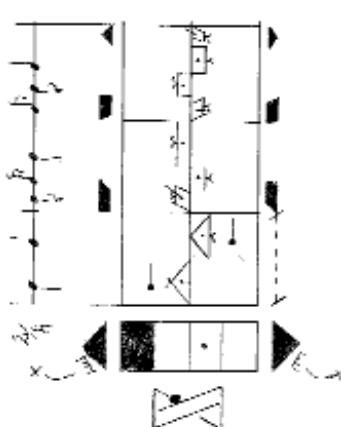
Примјер преузет од Влада
Мандичевског; Српске народне
игре из источне Херцеговине,
Грађа, свеска 15, Народне игре у
Топлици, источнај Херцеговини и
југозападној Србији, Београд, 1999.
год., стр. 90.

Примјер бр. 9

Врати, поврати

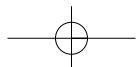
Команда из Старобосанског кола
из Гламоча

Примјер бр. 10

Труса нијема II

Игра из западне Херцеговине
Примјер преузет од Јелене Допуће
Народни пlesови-игре у Босни и
Херцеговини, Загреб, 1986. год.,
стр. 81.

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" Брчко

У наведеним примјерима приказала сам постепени развој и кићење корака тј. игре.

У првом и другом примјеру показани су основни и најједноставнији типови, док се у трећем и четвртом примјеру у другом и трећем такту број корака повећава и појављују се окрети. Пети и седми примјер показује паровно нијемо играње у којем су присутни окрети и смјена других и кратких корака. У осталим примјерима можемо пратити даљи развој кићења корака и то тако што се повећава број корака тј. они постају краћих ритмичких вриједности и самим тим и темпо игре се убрзава. Ритам је углавном двије четвртине, рјеђе се јављају три четвртине.

Сличности нијемих игара:

Оно што је карактеристика нијемих игара је да су кораци троми и „љумави“, игра се на цијелом стопалу. Овим начином и стилом играња становници са подручја Босне и Херцеговине исказују свој идентитет.

Кораци су различите дужине и снаге, карактеристични су окрети и избацање слободне ноге, те ударци ногом или ногама о тло, мјењање смјесра кретања и привлачење ноге по тлу.

Доминантан облик игре је полуокруг или круг- затворено коло, које се постепено претвара у змијолику линију и поново враћа у круг. Круг се може „разбити“ и у парове распоређене слободно, по простору, и тада мушкарци изводе сложеније фигуре. Такав облик се појављује у играма из Гламоча.

У нијемом игрању је веома битна социјална страна игре што се види у облицима који су заступљени.

Разлике у овим играма нису много изразите:

У зависности од краја до краја разлика се види у самом почетку играња. Једни крећу у лијеву страну за лијевом ногом, или како би наш народ рекао за сунцем, а то су Босанци и западни Херцеговци док источни Херцеговци крећу десном ногом у десну страну.

У источној Херцеговини има доста паровних игара док у осталим дијеловима не. Те игре су: Проскака удвоје, Проскака учетворо, Ромица, Пролијеста.

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

Данас се нијемо играње одржало и очувало само у репертоару културно умјеничких друштава.

¹ И. Иванчан, *Фолклор и сцена*, За греб, 1971, 25-28.

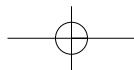
² И. Иванчан, наведено дјело, 36-39.

³ Коловођа није морао да буде увијек онај ко је на почетку кола и ко воид коло, већ неко кога заједница сматра најбољим играчем, и да је доволно стасао да преузме тако важну улогу у колу.

⁴ Овакав начин играња је био заморан и тежак тако да су мајке некад изводиле своје кћери да се непреморе.

⁵ Термин најраспрострањенији се односи на грађу која је до данас објављена и штампана.

⁶ Зависно од мјеста до мјеста народ је другачије назива, у сваком селу прије труса стављали би име села, нпр. Днолучка труса, Крезлучка труса итд.

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" БРЧКО
Драгица Панић - Каашански

**ШЕСТ БРЧАНСКИХ СВАТОВСКИХ ПЈЕСАМА
У ЗБОРНИКУ НАПЈЕВА НАРОДНИХ
ПЈЕСАМА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

*(Осврт њоводом двадесетогодишњице
објављивања Рихтманове збирке
СВАТОВСКЕ ПЈЕСМЕ)*

Прије двадесет година у Сарајеву, 1986. године Академија наука и умјетности Босне и Херцеговине објавила је ЗБОРНИК НАПЈЕВА Народних пјесама Босне и Херцеговине - Сватовске пјесме (ГРАЂА, књ. XXV, Одјељење друштвених наука, књи. 21.). Напјеве је забиљежио и за штампу припремио Цвјетко Рихтман, уз сарадњу Љубе Симић и Мирославе Фулановић-Шошић. Уредник издања био је Владо Милошевић, редовни члан Академије наука и умјетности Босне и Херцеговине.

Ово капитално етномузиколошко дјело, поред 690 нотних записа (13 -205 стр.), садржи и два оригинална научна текста Цвјетка Рихтмана. Први текст је на мјесту увода и носи назив: "Традиционалне народне обредне сватовске пјесме у Босни и Херцеговини", а други који је на мјесту закључка: "О музичким особинама традиционалних напјева". Збирка садржи и велики број прилога који су резултат веома детаљне етномузиколошке анализе. Напомене уз напјеве (207-210 стр.) се углавном односе на изразе којима пјевачи обиљежавају своју улогу у заједничком пјевању и на податке о улози пјесме у обичају. Тако например, за пјесму *Помоли се стјрук ружице иза дориће*, записану у Церику (број 321), стоји: "Прије доласка сватова, казивачице пјевале подглас, а приликом долaska-гласно. Притом се први ступањ изнад завршног тона повећавао."

(пример)

Текстове сватовских пјесама забиљежила је Љуба Симић стручни сарадник бившег Института за проучавање фолкора у Сарајеву. У збирци су текстови разврстани према улози пјесме у обреду и обичају, везане су за мјесто и за вријеме кад се пјевају у току свадбе:

1-у младожењиној кући

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

а-о момку који се спрема по дјевојку
б-о окупљању сватова
ц-о поласку сватова по дјевојку

2-у дјевојчиној кући (плачиши)
а-о дјевојци која се спрема за удају
б-о очекивању сватова
ц-о муштулугцијама
д-о дочеку сватова
е-о преузимању дјевојке
ф-о преузимању руха
г-пред полазак дјевојке
х-о растанку и испраћању

3-путем
а-kad сватови поведу дјевојку
б-kad сватови дођу надомак младожењине куће

4-у младожењиној кући
а-kad сватови доведу дјевојку
б-о крињању (книвању) младе
ц-о својењу
д-суградан по својењу
е-kad се сватови разилазе

5-у дјевојчиној и младожењиној кући
а-kad дјевојке припијевају ради дара (коларина)
б-за трпезом
ц-уз игре у колу

Објављено је и пет нотних записа пјесама забиљежених на подручју Брчког. Њихови редни бројеви су: 271,284,320,321,599 и 601. Поред примјера су и бројеви под којима су пјесме уведене у Архив нотних записа Земаљског музеја БиХ у Сарајеву.

Пјесме забиљежене у брчанском крају спадају у следеће категорије:

-271 *Сви сватови браћо наша*, Церик, - путем, kad сватови поведу дјевојку

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" БРЧКО

- 284 *Весели се кућни домаћине*, Сандићи и Брезово поље, путем надомак младожењине куће
- 320 и 321, "Помоље се сукружице иза горице", Церик, кад сватови доведу дјевојку
- 599 и 601, *Ми израсмо и јевасмо*, Брчко, кад цуре припјевају ради дара, "коларина"

Из Пописа пјевача-казивача сазнајемо да су пјесму "*Сви сватови браћо наша*" пјевали Коста Брковић и Јевтић Владо из Церика обојица рођени 1933. године.

Пјесму "*Весели се кућни домаћине*" пјевале су Стоја Каблиновић и Борка Николић рођене обје у Брезовом Пољу 1938. године.

За примјере 320 и 321 не налазимо податке о казивчима осим да су их пјевале дјевојке Хрватице из Церика

Примјери 599 и 601, које је отпјевала Трављанин Садика-Хамидова, из Брчког рођена 1928. год. припадају муслиманској играчкој традицији.

Велики дио збирке посвећен је Музичким особинама традиционалних напјева, слиједи Преглед тонских односа напјева (289-299), Преглед образца метра и ритма напјева разврстаних по врстама стихова и с размјером трајање слогова полазећи од почетног мело-стиха и од краћих вриједности ка дужим.

Мелопоетски облици (317-327) подељени су на сљедећи начин:

I облици кратког напјева

- 1. скупина- неустаљени кратки напјеви
- 2. скупина- устаљени кратки напјеви

II облици дугог напјева

- 1. скупина "отезалица"
 - а-мушки
 - б-женске
 - ц-распјевани напјев

- 2. скупина напјеви који образују мелострофу
 - а-понављањем или повезивањем мелостихова
 - б-понављањем чланака мелостихова
 - ц-додавањем припјева

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

Преглед полифоних облика (329-332) подјељен је на:

I примјери у полифоним облицима прве категорије

- 1.примјери у облицима бордуна
- 2.примјери у облицима ж'на бас'' пјевања
- 3.примјери остината

II примјери у облицима друге категорије

- 1а-примјери у облицима
- 1б-примјери промјењивог бордуна

2. примјети у облицима истосмијерног кретања

- А-у једнаким интервалима растојања:
а-у паралелним секундама
б-у повременим паралелним секундама

Б-у неједнаким интервалима растојања
а-у "свођења"

- а1-у виду свођења само на крају напјева
а2-у виду недосљедног свођења
б-у виду једнострданог "придјекивања"
ц-у виду наизмјеничког придјекивања

3. примјери у комјима се улога пјевача смјењују

III примјери контаминирани елементима прве или друге категорије

IV примјер међукатегорије у коме се дионице повремено стапају у унисону путем противомака

У оквиру ове подјеле, примјери који су из брчанског краја разврстани су на слједећи начин:

- поифони облици друге категорије
- У виду бордуна супјесме бр. 320 и 321
- у виду наизмјеничног придјекивања су 271 и 284 .

Из **Индекса напјева** према абецедном реду почетних стихова са наз-

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЉЕДСТВА "БАШТИНАР" БРЧКО

наком мјеста и улоге у току обичаја, уз назнаку националне припадности и мјеста боравка казивача, нижу се бројни, добро повезани подаци, који упућују и на одређене закључке.

Тако нпр. пјесму *Помоли се струк ружице иза горицे*, поред Церика код Брчког, пјевају Хрватиће и у Д. Хрговима код Градачца, Орашију код Тузле и у Крчевинама код Вареша, увијек са истом функцијом у оквиру свадбе.

Пјесма под називом *Весели се кућни домаћине*, која се пјева различитим напјевима, всома је рас прострањена (у збирци има 18 примјера). Девет примјера забиљежено је код српског становништва, укључујући и примјер из Сандића - Брезовог поља код Брчког. То су примјери из: Сасине (Сански мост) – два напјева; Чуклића-Грабавице (Шипово),

Љубиња, Тодорича-Стројица (Шипово), Врбице (Ливно), Баљака (Дувно) и Брадине (Коњиц). Код хrvатског становништва пјесму са овим називом Рихтман је забиљежио у следећим мјестима: Хомоль, Кулијеш, Хазаповићи (Кисељак), Чардак (Модрича), Добретићи (Јајце), Турија (Коњиц), Грабовина (Чапљина). Један примјер пјесме Весели се кућни домаћине је забиљежен и у Г. Гнојницама код Мостара код мусиманског становништва.

Пјесма под називом *Сви сватови браћо наша* јесте л' сви здраво, забиљежена је једино код Срба у мјестима: Церик (Брчко), Г. Слатина (Б. Шамац), Срнице (Градачац) и Толиса (Градачац).

Осам примјера пјесме у колу Ми играсмо и пјевасмо забиљежено је у градовима код мусиманског становништва (Брчко, Градашац, Орашије, Модрича) и само један примјер у селу Крчевине код Вареша и то код Хрвата.

Сватовску пјесму *Муjo Ђoгу по мeјданu вoda, ja sam забиљежила u брчанском селу Г. Рахић* код Мусиманског становништва 1989. године. У Збирци има шест примјера са оваквим текстом. Примјери из Пљевалја, М. Кладаше код В. Кладаше и Рађеновића код Сребренице су записани код мусиманског становништва.

Три су записана код Срба: један из Мостара, један из Шековића код Власенице и један из Братунца. Ови примјери су варијанте истог напјева и текста као и брчански примјер из Горњег Рахића.

Листајући и данас Збирку Сватовске пјесме из Босне и Херцеговине, увиђамо њену огромну вриједност која се открива слој по слој дајући одговоре и на задата питања и на она која су у актуелна за вријеме у којем се постављају.

БАШТИНАР

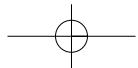
ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

Данас се често и стручна лица упуштају у доношење судова набразину, на основу утисака и "акумулираних" знања, па можемо чути за поједине пјесме: Та није српска, Ова је мусиманска, Она је само хрватска, Ова је наша, Ова је њихова... Све што је брзо, то је и кусо, па и закључци иза којих не стоји озбиљна етномузиколошка анализа.

Ријечи Ц. Рихтмана подсјетиће нас на неке чињенице које и данас исто????? Те пјесме и обичаје које смо затекли или су још били живи у сјећању људи називамо с т а р и н с к и м, јер их народ тако назива и што се на подручју Босне и Херцеговине под називом „свадба по старинском обичају“ подразумијева начин склапања брака, који се раније сматрао пуноважним, који се очито упражњавао у току дугог временског раздобља и за вријеме турске владавине када су, усљед датих околности, цркве биле ријетке и удаљене од насеља, па је – и да се хтјело – вјероватно било тешко да се тај чин обави по одговарајућим црквеним или грађанским прописима. А није искључено да су се ти обичаји већ и раније заметли, већ прије турског освајања Босне, јер су, како каже Сима Ђирковић у својој Историји средњовјековне босанске државе, брак и брачни односи у Босни у средњем вјеку били „искључиво у сфери о би чај а и обичај н о г п р а в а . . .“, „изван интересовања босанске цркве...“, па су се већ тада фрањевци жалили на отпор на који су наилазили у народу када су настојали да га приволе да склапање брака озакони у цркви, према црквеним прописима.

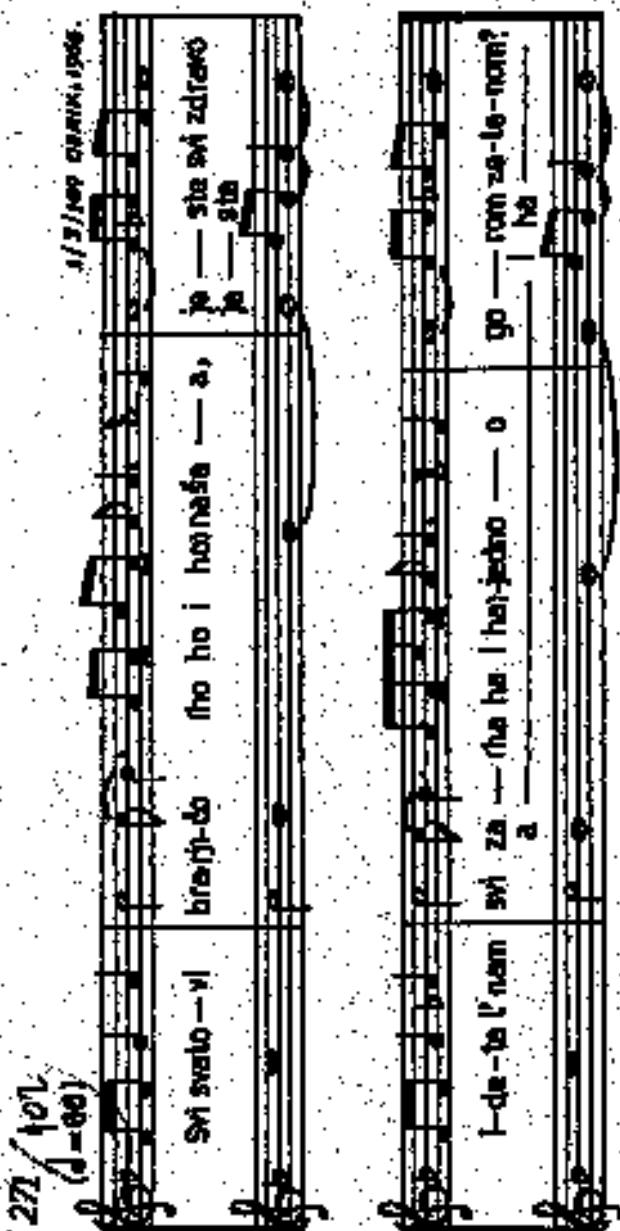
Ову претпоставку као да поткрепљује и чињеница што су се у обредима сватовских пјесама Срба, Мусимана и Хрвата у Босни и Херцеговини и данас још налазе многе з а ј е д н и ч е црте не само у метру стиха и у ритму напјева (као неизбjeжна посљедица истог, заједничког језика) већ и у функцији истовјетних пјесама уз исте дјелове обичаја, нпр., у пјесмама што се пјевају када се сватови окупљају, када се испраћају, у пјесмама што се пјевају у дјевојчино кући очекивању сватова, о дочеку сватова, приликом преузимања дјевојке, приликом преузимања руха, пред полазак и растанак младе, када је сватови поведу, надомак момкове куће, о дочеку сватова у момковој кући, о својењу младенца, у пјесмама којима се припјева, за трпезом, уз игре у сватовима...

Ова књига ће бити вриједна увијек јер су њени резултати плод дугогодишњег научно-истраживачког рада и узор су како се нашлој народној музici приступало озбиљно и студиозно.

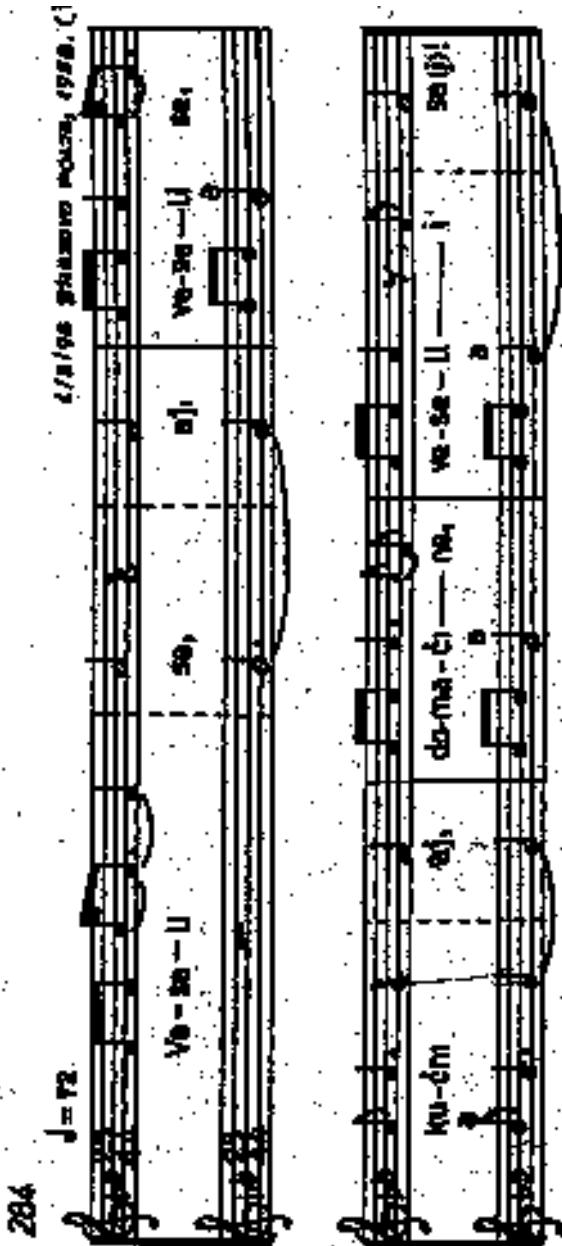
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

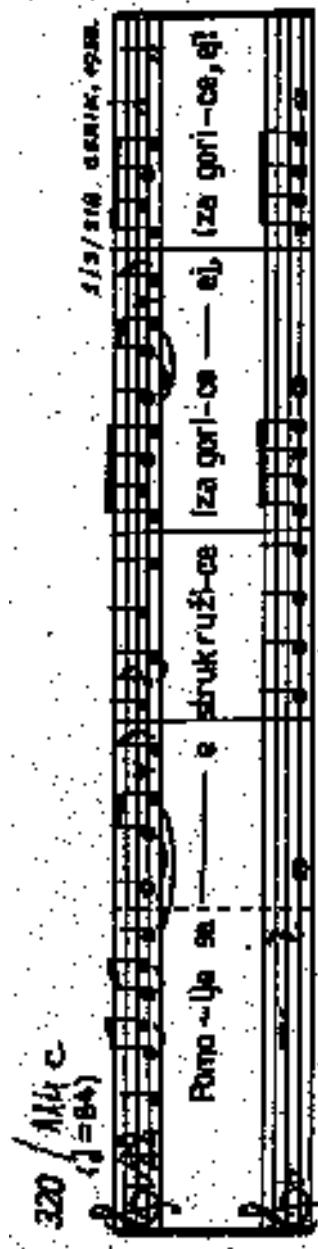
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

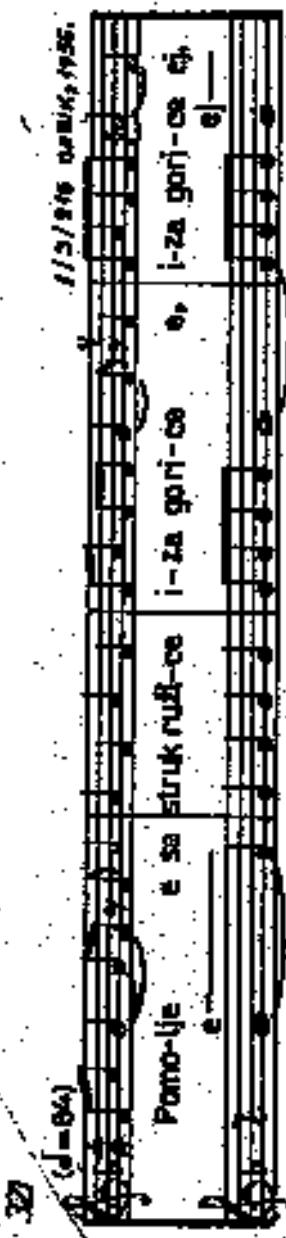
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" Брчко

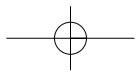
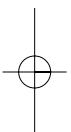
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

БАШТИНАР

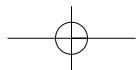
ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

БАШТИНАР

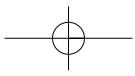
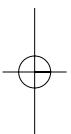
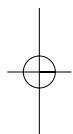
ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

Ћазивања и записи (грађа)

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕА "БАШТИНАР" БРЧКО

Душан Ристић

Године великих искушења

Према неким турским изворима 1536. године било је усмјеравање Влаха сточара из нахије Долња Тузла у правцу Брчког. Овај посавски град био је 1548. године село, а пут од Брчког према Тузли био је од калдрме.

Године 1686. глад је у цијелој Босни. Цијене су свему скочиле па је једна ока пшенице била 33 акче. Само дviјe године касније 1688 ударише велике кише па је ријека Сава, код Брчког, jako надошла и разрушила понтонски мост и направила доста штете на земљаним и другим утврђењима око Брчког. Вучиловац је вјероватно поплављен мада нема о томе поузданних извора.

У Босни је била врло тешка 1731. година јер у јуну те године становници села Брезова Поља, Доњег Бодаришта и Горица, све сами ускоци, извршили су више хајдуčких похода у сусједне турске крајеве под водством хајдука Кудрића. Шест година касније стање се у народу мало поправи па се почеше отварати прве механе у којма се точило вино и ракија.

Вучиловац је као и друга посавска села преживљавао године када ће колера харала чији је најчешћи узрочник загађена вода. Ова опасна болест појавила се 1815. године у селу Видовицама, које је сусједно село са Вучиловицем, и од ове опаке болести умрло је десет особа. Та болест се појавила и у српском селу Гајевима, које се граничи са Видовицама, па је и у овом селу умрло неколико људи.

Године 1849. појави се колера у католичкој жупи Улице, недалеко од Брчког. Нема писаних трагова колико је умрло људи од те болести нити како су се све људи борили против те болести.

У Босанској Посавини нису се људи само борили с колером и попавама већ су им живот загорчавале и сушне године. Једна од њих била је 1852. година када се са њива, због суше, није имало шта убррати. Те године изби у септембру велики пожар у Брчком и изгоре до темеља велики дио града. Најгоре су прошли трговци браћа Крсмановић Нико, Ристо и Јово са ортаком Ристом Параносом, којима изгоре магаза са кафом, воском и другом робом. Сушне су биле и 1853. и 1854. година па је тешко стање натјерало посавску и семберску «рају» да уpute петицију за султана у којој се изражавају протести због «грешине» која се силом узима од народа на све што роди.

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЂЕЋА "БАШТИНАР" БРЧКО

У пролеће 1888. године била је тако велика поплава у селу Горицама, недалеко од Вучиловца, за вријеме католичког Ускрса па се није могла одржати вјерска настава у старој жупској школи. Ова поплава која је била и у Вучиловцу, потрајала је дуже времена и потпуно је уништила јесење, а пролетни усјеви су застали у свом развоју. Полаве и суше стварале су невоље пољопривредницима а било је и градобитних година у којима је град (лед, туча) наносио велике штете пољопривредницима Босне и Херцеговине.

Тако у стенографском извјештају са сједница босанскохерцеговачког Сабора од 10. јула 1910. године пише да народни посланик из Брчког Алекса Цвијетић поставља питање: да ли је познато босанскохерцеговачкој влади да је почетком јула лед (туча) убио усјеве већине посавских и семберских села. Тражио је у име народа Посавине и Семберије пореске олакшице за сељаке.

Лед је оцио села: (цитирамо) Брод, Брка, Беговача, Диздаруша, Бодериште, Чађавица, Поточари, Брезик, Гредице, Сандићи, Бузекара, Слијепчевић, Крбета, Ражњево, Попово поље, Бобетино Брдо, Брезово поље, Боће, Жабар гор., Жабар дол., Улице, Вукшић, Скакава, Доњи Рахић, Уловић, Станари, Марковић Полье, Главичорак, Пиперци, Поребрице и Турин, све из котара Брчко, Бијельина, Градачац и Тузла и нанесена је огромна штета, а понегдје су сасвим усјеви уништени (крај цитата). Овдје се, додуше, не спомиње Вучиловац, али оволови број посавских и семберских села јасно указује какво је било лјето и чemu су се могли надати пољопривредници.

Године 1913. Сава се четири пута излила из корита током пролећа и лjeta али година ипак бијаше плодна. Остаће упамћена по добром роду и лјетини и наредна 1914. година, а већ идуће 1915. године излила се Сава и уништила скоро све усјеве у Вучиловцу и осталим селима које редовно плави. Од маја па до 17. јула није пала ни кап кишe па су се усјеви осушили.

Зима 1917. године била је пуна снijега и неимаштине па су се у Босанској Посавини појавили просяци чак из Далмације. Међутим, пролеће бијаше повољно па је 1918. година забиљежена као веома родна. Радост је једино покварила појава грознице звана «шпањолска» па умрије много свијета не само у околини Брчког већ и у цијелој Европи.

Веома рано поче зима 1921. године, било је 14 врло хладних дана. Зима је била сува, љута, цича, што посавски народ одавно није упамтио. Од 6. до 8. фебруара паде снijег висок преко једног метра па је

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

стока страдала од глади. Година бијаше са сушним љетом. Гото исте дане од 6. до 8. фебруара бијаше цича зима са минус 18° Целзијусових године 2005. само што ју је посавски народ дочекао боље припремљен него 1921. године.

По поплави остаће запамћена и 1924. година када су уништени јесењи усјеви али се, срећом, могло у пролеће засијати мало кукуруза, кромпира и пасуља на преосталим парцелама.

Наредне 1925. године јака туча (лед) оштети ране усјеве. Лед је био тако крупан да је оштетио цријеп на цркви у селу Горицама код Брчког. Српска банка у Брчком даде помоћ од 100 круна да би се кров поправио.

Највећа поплава ријеке Саве била је 15. априла 1932. године када су воде помахнитале ријеке Саве допрле скоро до Лончара. Захваћено је поплавом огромно подручје плодне земље, а страдала је и бројна стока. Народ се морао селити у друга «сувовичка » села.

Што се тиче опаке болести колерс она се појавила 1903. на 1904. годину не само у селима која је плавила ријека Сава већ и у Сувовичким селима Доњем Жабару и другим селима. У зиму 1913. и 1914. године у самом граду Брчком забиљежено је неколико случајева обольелих од ове болести.

Године 1936. у којој су се појавили и први вијесници будућег рата љетина је веома добро понијела. То је дошло као мелем на рану јер се у народу осјећало велико нездовољство. С неком скривеном зебњом свијет је пратио наоружавање њемачког Трећег Рајха а његову будући емисари зла, Геринг и Гебелс путују по Европи. Већ следећа 1937. година слабо је родила, а 1938. године због поплаве Саве и њених притока у Босанској Посавини кукуруз се морао три пута пресијавати. Ратне године 1941 – 1945 су добро рађале.

Последња суша била је већих размера 1950. године и тада се за пар килограма брашна морало ићи чак «пријеко» у бачка или банатска села. За брашно су се давали дукати или вриједна дјевојачка спрема. Тада су се у возовима појављивали лопови с коферима који су имали лажно дно са опругом па су поклапали торбе заспалих путника и односили брашно.

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" БРЧКО
Петар Васић

ПРИЧАО МИ ЈЕДАН ШЕЗДЕСЕТОГОДИШЊАК ИЗ ПОДМАЈЕВИЧКОГ ЋРАЈА

БИСЕРАК

«И сада се у сеоским авлијама може видјети украсни грм који се спочетка љета овијени бијелим лоптицама различите величине али не већим од најкрупнијих бобица зрелог грожђа. Ми смо то звали бисерак, брали смо га и међусобно се гађали и нико нам ту игру није забрањивао јер лоших посљедица игре није ни могло бити. Бисерак би се при сваком поготку у тврди дио тијела распракавао, а када га нагазиш опанком чује се мали пущањ и ми смо се томе радовали. Није ми тешко да пронађем у књигама прави назив те биљке, и на српском и на латинском језику, али можда би ми то неко ново име звучало ружније јер бисерак ми је најљепши.

Осим тога памтим и неке друге лијепе детаље који су прави бисерци из мого родног краја.»

ШАКА БАКА

«Бубамару су старије жене у оно доба звале шака бака и у доколици, обично недјељом и другом светковином, училе нас малом занимљивом ритуалом који је обиљскио један дио нашег дјестињства. Ако бисмо видјели бубамару мајке или баке су нас наговарале да је ставимо на длан и тада говориле цјевушчи нама мушкарчићима: -Шако бако, покажи ми пут одакле ћу цуру довести! –Или дјевојчицама: -Шако бако покажи ми пут којим ћу се удати! Понављали смо те исте реченице више пута све док се бубамара не покрене, распире крила и полети на било коју страну. Вјеровало се да ће се дјечаци с те стране оженити, а дјевојчице на ту страну удати. Ми бисмо озарени гледали на пут лета буба маре маптајући притом о својим животним путевима који воде срећнијој будућности.»

БАШТИНАР**ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕА "БАШТИНАР" БРЧКО****ЖЕНИДБА КРАСТАВАЦА**

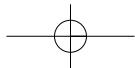
«У оно доба било је нормално да се жени све што је мушко. Само ријетки мушкарац, који није био сасвим способан за то, није био жењен. Можда као потврда томе било је свима нормално тих година да се жене и краставци.

Откуда и чему тај обичај? Не знам ни данас. Кад упитам моје вршињаке и вршињакиње сви се сјећају тог обичаја али ни они не знају да ми објасне да ли је разлог женидбе краставца било помагање у природном оправшивању биљака или је преузето од предака као нека врста традиционалног ритуала. Углавном, крајем маја или у јуну када се примијете пупољци на вријежама краставца у поврђу мајке су нам заповиједале да наберемо траве «цица-маце» и да по стручнић ставимо на сваку вријежу поред цвата и тако их закитимо. Послије тога услиједила су хвалисаша по компилику «Ми смо већ оженили своје краставце». А краставци су нам узвраћали брзим растом крупнијих плодова које сам најрадије убирао ујутро кришом, брисао руком од росе и бодљикавих длачица и са слашћу јeo. Данас се не жене ни многи момци па ни краставци.»

УТВОРЕ (УТВАРЕ) ИЛИ ПРИКАЗЕ

«И прије филмова о приказама које су се јављале у разним нашим крајевима као и прича које су објављиване, у мом се селу причало како је томе и томе приказа у лицу жене са козјим ногама зајашила на леђа или се непознат човјек удружио са путником у глуво доба па се послије кратког дружења и немуштог разговора претворио у страшило које се очајном путнику попело на грбачу и тешко као брдо притискало га док нису пијевци запјевали или док се јадник није прекрстio. Ja сам се као дјечак страховито плашио кад је у ноћи требало да из компилика пређем кући на спавање јер се то веће док жене и дјевојке преле причало о утворама.

Покојног Милана Максимовића, младог момка, живота је коштало цјешачење у глуво доба са kraja села према својој кући. Он је једно вече послије сијела са дјевојком непосредно послије поноћи кренуо кући. На путу преко њива и шљивика, између рапштрканих кућа у Пиперцима, Милан је морао да прође поред мјеста у једној њиви где су се налазиле кости изгинулих Србијанаца из Другог свјетског рата. А пошто је то било непосредно након свршетка тог рата Милан је и у сред дана имао

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕДСТВА "БАШТИНАР" Брчко

страх када туда пролази. Ту ноћ на мјесту где су се по дану виђале кости и коса мртваца он је угледао жену у бијелим рубинама. Прструну је јер је одмах схватио да жена није примјерено обучена, по хладном времену она је била у љетним кошуљама. Ословио ју је са «добро вече» и чуо је одговор, али није имао храбrosti да настави комуникацију са њом него се одмах одлучио на бијег. Трчао је осјећајући да му ноге ударају у рамена и с лакоћом прескакао богазе до своје куће. Кажу да је викао лупајући на вратима док му је мајка отворила, а онда легао у постельју и вишe се није дигао до смрти. Данима је бунџао и горио у ватри. О њему као човјеку остале су најљепши причале, али пуста младост рано је угашена.»

БАШТИНАР**ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко****О поријећају Видовдана¹**

Свети Вид не постоји у хришћанском календару и под овим се именом крије старо славенско божанство Световид. Видовдан је као празник српска православна црква први пут унијела у свој календар тек 1892. године, стављајући га стидљиво иза имена светог Амоса и српског кнеза Лазара, чије је култовање овог дана.

Чињеница да се најпреломнији догађај у српској историји - Косовска битка – збио на Видовдан, утицала је да се у српској народној свијести преплићу историјска збиља и прастара народна вјеровања, као и да се повежу два мита: словенски и косовски и слију у цјелину.

Видовдан, дан Световида или светог Вида у српској традицији је дан када се, по вјеровању, све види. Као што се на Косову видјело ко јевјера, а ко је невјера. По легенди, на Видовдан почињу кукавице да кукују, опомињуучи такона косовску погибију, а у глуво доба ноћи, све воде на Косову потеку црвене као крв.

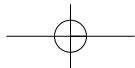
На Видовдан се износило на провјетравање и видјело ткање и спрема, особито дјевојачка, а и новци из кесе – да би се множили.

Сматрало се најсречнијим да се на тај дан отпочину ручни радови, а поготово да младе плетиље започну своје прво плетиво. На Видовдан се брала трава видовчица, и њоме се умивали они који пате од очних болести (види Баштинар бр. 5).

У низу врло разноликих обичаја о овом дану се издвајају дјевојачка гатања, а све у жељи да уз помоћ св. Вида и видове травке, дознају ко ће им бити суђеник.

Бог богова

Корјени светковања Видовдана сежу у најдубљу славенску старину. Свети Вид или Световид је у Западних Словена бог рата, побједоносца. Поптovan је као “бог богова” и, као што му приличи, његови су атрибути мач, застава и борбени знаци (орло и копље). Његово светилиште, као што показује најени храм у балтичком граду Аркони, засвојено је црвеним кровом, у жртвенику су биле пурпурне застирке, а у ковчезима мноштво пурпурне, као крв црвене одјеће, у чему се огледа знамење крви. Свештени коњ при његовом храму је био бијелац, за кога се вјеровало да ноћу излази и бори се против непријатеља. Кажу, јутром се стога, указивао балатњав. Помоћу овога бијелца су одгоне-

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" БРЧКО

тали ваљаност ратних похода које су намјеравали да предузму, проводећига преко реда положених копаља.

Ведри празник Видовдан

Да је Видовдан све до наших дана био празник радости и изражавао дух ведрине, свједочи запис Вука Врчевића. Примјеђујући да по начину светковања у Црној Гори и Херцеговини Видовдан виште приличи радости но жалости, он је добио одговор да им је тако од предака остало, и да су у овом подручју крајем прошлог вијеска биле ријетке српске породице сва три закона (православни, муслимани и католици) које не би увече запалиле ватре пред својим кућама, онако исто као што се данас пале ивањданске ватре или лиле о Петрову дану.

Свевидеће божанство

Као свевидеће божанство Световид је представљан у четвороглавом кипу, чиме су у његовом видокругу све четири стране свијета. Камени сјеручки кип Световида из X вијека, који се чува у музеју у Кракову, најбоље представља овог свевидећег Бога: на четвеространом камену је четвероглаво божанство, са заједничким покривалом главе. Аналогију налазимо у "свевижимом" (свевидећем) оку, које се у хришћанству придаје Исусу Христу. У корјену ријечи "вид", која је прасловенска садржана је ријеч "вједи", што значи: знање, а то значење има и древна индијска (санскритска) ријеч "веда".

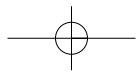
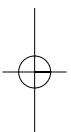
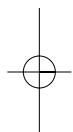
Јер, у прадавини сазнавање је прије свега било проницање у суштину ствари и појава захваљујући чулу вида. По томе је и славенски Световид и божанство судбине и прорицања. Разумљиво је озуда зашто по вредновању Балтичких Словена, како сједочи превзимају Хелмолд, остали богови изгледају тек као полубогови према Световиду.

1 Према етнолошким записима Милета Недељковића из **Календара српских народних обичаја за пролеће 1995 годину**, библиотека Баштина књ. 2, Ваљево, 1994, стр. 233-235; Приредила Д. П. Каџански.

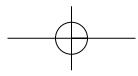
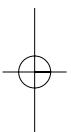
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

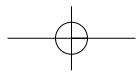
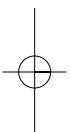
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" Брчко

ХОРСКИ ФЕСТИВАЛ
МАЈСКЕ МУЗИЧКЕ СВЕЧАНОСТИ

CHOIR FESTIVAL
MAY MUSIC FESTIVITIES

Хор: Женска пјевачка група „Вијенац“

Град: Брчко

Диригент: Драгица Панић Кашански

Држава: БиХ РС

Категорија: Ансамбли са традиционалном музиком

Програм:

1. „Кад запјевам овако малена“ – Гружа
2. „Љето прође шишта не пољубих“ – Челарево
3. „Мила Нане (ј)увену ме пола“ – Врбица, Теслић
4. „Ја у башти а драги ми вели“ – Гружа
5. „Нопадија прело зала“ – Таково
6. „Титрала се лепа Мара“ – Банија
7. „Прошета се младо момче“ – Босанска Крајина
8. „Ранила Миља славуја“ – Гружа
9. „У комиције ноге кокошије“ – Грмеч
10. „Засп' о ми је драги на зеленој трави“ – Челарево
11. „Бела вила граде обиграла“ – Горње ратково
12. „Кључ“ - ојкача

Бодовање:

Члан жирија	Број поена
Борбе Станковић, предсједник жирија	96,00
Ненад Стевановић	97,00
Драгана Стевановић	96,00
Укупан број поена:	96,33

Бронза	Сребро	Злато
70-80	81-90	91-100

ХОРСКИ ФЕСТИВАЛ / CHOIR FESTIVITIES: Светог Саве бр. 28 – 76300 Бијељина, Република Српска,
Босна и Херцеговина – Тел/факс +387 55 212 224, Тел. +387 55 206 779, Моб. +387 65 956 545
Internet: <http://www.hor-srbadija.TK> e-mail: srbadija@gmail.com

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" БРЧКО

**Српско пјевачко друштво
"СРЕДИЈА" Бијељина
Умјетнички славјет фестивала**

ПОВЕЉА

**ХОРУ
ЖЕНСКА ПЈЕВАЧКА ГРУПА
"ВИЈЕНАЦ", БРЧКО
за освојену**

**ЗЛАТНУ МЕДАЉУ (96,33 поена)
диригент**

ДРАГИЦА ПАНИЋ КАШАНСКИ

ДИРЕКТОР ФЕСТИВАЛА

Гурашкојец

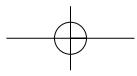
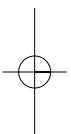
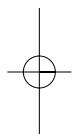
ПРЕДСЈЕДНИК ЖИРИЈА

Милошевић

БАШТИНАР

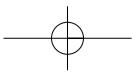
ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" БРЧКО

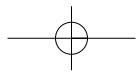
**Разговор
с поводом**

БАШТИНАР

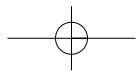
ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

МАРИЦА ЛАКИЋ И ДЕСА НЕКАКО

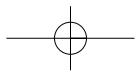
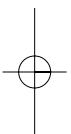
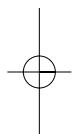
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

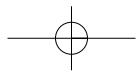
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

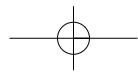
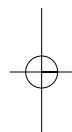
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

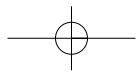
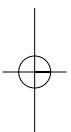
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

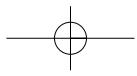
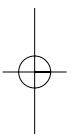
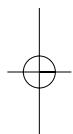
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

БАШТИНАР

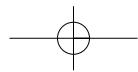
ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

БАШТИНАР

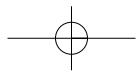
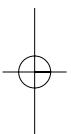
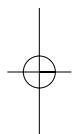
ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

Поезија

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

Појзег у прошлост

МИЛАН РАКИЋ (1902 – 1938)

Од Исидоре Секулић и А. Г. Матоша до Свете Лукића и Миодрага Павловића, Милана Ракића су једни беспоговорно славили, а други су у његовом дјелу тражили недостатке, недоречености. Једна чињеница стоји: Ракић је и данас читан, рецитован, проучаван.

Било да су у питању рефлексивене, патриотске или љубавне пјесме, Ракић читаоца не оставља равнодушним, макар тај читалац био књижевни теоретичар и критичар који мјери, броји... Ракића, заиста, треба читати без прстходне представе о његовом дјелу, а селекцију његових стихова даће читаочева спознаја о животу.

БОЖУР

Како је лепа ова ноћ! Гле, свуда,
С тополе, храста, багрема, и дуда,
У млазевима златокосим пада
Несушаствена месечина. Сада,

Над ливадама где трава мирише,
У расцвјетаним гранама, сврх њива
Које се црне после бујне кишне,
Велика дупла месечева снива.

Све мирно. Тајац. Ђути поље равно
Где некад паде за четама чета...
Из многе крви изникнуо давно,
Црвен и плав, Косовом божур цвета...

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" Брчко

Симонида

(Фреска у Грачаници)

Ископаше ти очи, лепа слико!
Вечери једне, на каменој плочи,
Знајући да га тад не види нико,
Арбанас ти је ножем избо очи!

Али дирнути руком није смео
Ни отмено ти лице, нити уста,
Ни златну круну, ни краљевски весо
Под којим лежи коса твоја густа.

И сад у цркви, на каменом стубу,
У искићену мозаик, оделу
Док мирно сносиш судбу своју грубу,
Гледам те тужну, свечану и белу;

И као звезде угашене, које
Човеку ипак шаљу светлост своју,
И човек види сјај, облик, и боју
Далеских звезда што већ не постоје,

Тако на мене са мрачнога зида,
На почађалој и старинској плочи,
Сијају сада, тужна Симонида,
Твоје већ давно ископане очи...

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

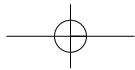
СИЛНО ЗАДОВОЉСТВО

Ја имам часове дугог очајања,
Безнадежне туге, обмана, и јада;
Ја имам часове кад се слатко сања
И пожудно жели и блажено страда.

Ја имам часове чедне, кротке, смерне,
Кад чистотом трепте мисли моје младе,
И у мојој души, побожне и верне,
Зашуморе химне, похвале, и наде.

Јест, душа је моја ко кутије старе
Што у старом храму на довратку стоје,
Где пролазник сваки спушта скромне даре
За смирене свеце и за ближње своје.

Поколсње свако, велику ил' малу,
Спустило је у њу милостињу коју,
Љубав или мржњу, погрду или хвалу,
Осмех или отров и жаоку своју.

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" БРЧКО

Садашњосћ

Јованка Стојчиновић - Николић

ЋУЋА НА ЋОСОВУ
(Песничке прическе 1998)

Неко куца на наша врата

Мали прст да их такне
Она би се отворила

Онај што куца
Не зна да нису ни затворена
Ни заклјучана никад била

У њу само треба миран сан уселити

Треба кућу извести
Са нове карте свијета
А при том
Зидове јој не помјерати
Само срцем подупријети

Нека мирно расте у сновима

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕА "БАШТИНАР" БРЧКО

Појзег у Будућност

БРЧКО, моја породица, другови, симпатије и ја

Бака ми је причала да су раније
чланови породице сви били из истог мјеста
и да то није нека ријеткост,
неко појава уобичајена и честа

У мојој породици, то више није као прије:
мама и млађа сестра су Брчанке,
а тата и старија сестра – Сарајлије

Моја је мајка ето, рођена у овом граду
а мене је прије дванаест година
донијела на свијет у Новом Саду

Па иако је Брчко мамин, а не мој родни град,
kad одем далеко и kad me пита неко:
Да ли mi је ovdje лијено sad,

Увијек кажем јесте,
насмијешено, сртно.
Јер ovdje се дјечјих лица радост сјаја
а пролећу на Сави се радујем и ја.

Волим брчанске зиме,
јер тад у снијегу они који се воле
запишу на стаклу неких кола
понеко драго име

Волим и шушкаве жуте и златне јесени и
сунчана липом мирисава љета.

И јопи да вам кажем
да су у Брчком најљепши пролећа
јер бујају траве и цвјетају воћке.
То младе и старе на љубав подсећа.

Дарија Капански VI-2
Четврта основна школа Брчко дистрикт
Наставница: Боса Стевић
*Прва награда на конкурсу за литејарне радове
"Дјечја машта може свашта 2006"*

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" Брчко

ПОГЛЕДАЈ БОЖЕ...

Погледај, Боже,
овај свијет што гори,
погледај народ
што се с ватром бори.

Погледај душе,
уморне су све,
од рата, мржње
и несреће.

Погледај, Боже,
и Ти ми реци,
за шта су се борили
сви наши преци?!

Шта год да је,
ми данас то немамо,
јер и даље за рат
своју дјецу спремамо.

И данас се рат
по цијелом свијету води,
пет особа погине
док се једна роди.

Свако сваког мрзи,
нигдје нема мира,
нико никог не поштује,
свак у туђе дири.

Сваког тренутка
катастрофа нова,
нема виште наде,
нема виште снова.

Сваког дана
по неко скочи с моста,

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕА "БАШТИНАР" Брчко

на кад ће већ једном
Неко рећи: «Доста!!!»?!

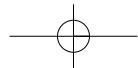
Доста више мржње,
доста више рата;
нек' престане коначно
пуцат брат на брата!

Зар је тако тешко
на тренутак стати
на докле ће невини
за криве умирати?

За ниску је цијену
пала људска глава,
више нико у ноћи
мирно и не спава.

Ако ништа друго,
коптаће нас главе,
ил' птичија грипа,
или луде краве!!!

Милош Суботић, VIII – 1
Прва Основна Школа
Наставница: Марица Ристић
*Специјална награда на литејарском конкурсу
"Дјечја машта може свашта 2006"*

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" Брчко

Мој мачак Гаро

Мој мачак је црне боје,
Има жену и мачића троје.

Нема боју тигра
Али окретан је као чигра.

Он је права маза,
Сваки дан му је нова фаза.

Има два пупољка,
А то су његова два ока.

Он је мој мачић,
Боље речено црни облачић.

Живковић Зорана, IV - 2

Прва основна школа

Учитељ: Петар Радић

Специјална награда на литејарном конкурсу

"Дјечја машта може свашта 2006"

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

Мој поглед увијек тражи мајчин лик

Свако јутро ме буди њен мили лик и влажни пољупци њених усана, који ми говоре добро јутро. Она је умиљата, њежна и, што је најважније, она је моја мајка.

Моји осјећаји према њој су велики и они немају граница. Име јој је Бранка, а ја је зовем Мопси. То је надимак, који сам јој дала са седам година и он је јединствен. Њене плаве очи подсећају на два планинска језера. На њој се истичу жарко-црвене усне, чија топлина обилази свијет и просипа пољупце. Моја мама је прави спортиста. Тако се и облачи. На њој се нејчешће може видјети лежерна одјећа или, само у посебним приликама лагани љетни хаљетак. Духом је ведра и весела и подсећа на немирни дух дјетета, које ужива у авантуристичком дјетињству. Сваки дан ме развесели својим шалама и да ми повод да се радујем. Мама је укоријенила своје знање и доброту у моју душу. У свему је активна, скромна и ајурна. За њу се свашта може рећи, осим да је лијена. Својом брзином очараја људе, који је познају. Увијек се природно понаша према свима и воли дружење. Друштво је воли и поштује. То доказује да је прави шаљивција. Моја мама много воли да помаже људима и редовно учествује у хуманитарним акцијама. То не треба да вас чуди, јер она ради у болници, на педијатрији. Тамо ради као медицинска сестра. Из дна душе воли свој доброчинитељски посао и ужива у њему. Моја мама је «права душа од човјека.»

Она сматра да ме често треба наградити, али, она је моја највећа награда....

Мја Гаврић VI-2
IV О.Ш. Брчко Дистрикт
Наставница: Боса Стевић

*По избору Редакције Баштинара, са литерарног конкурса
"Дјечја машта може свашта 2006"*

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЉЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

Из поезије других народа

Добриша Цесарин (10. јануар 1902-)

Добриша Цесарин се у књижевности јавља први пут 1920. године пјесмом Буђене шуме, која је објављена у часопису Критика. Његово књижевно дјело заузима посебно мјесто у хрватској књижевности. Он није проводио ноћи и ноћи у трагању за чарима лексике, за звуком, за дорађивањем ријечи као неки други пјесници, његов стих је крик настao из бола што буја али је ипак његов језик кристалан, звонак, плав – ако се тиме може означити нешто високо, достојанствено и префињено. Нема у Цесарину ни најмањег знака жеље за кованицама, за необичним спретовима, за идиомима, у модерној поезији, иначе, толико коришћеним. У Цесарину, исто тако, ниједна ријеч није помјерена, није помућено њено значење. Свака је ријеч најманштовитије употребијебљена. Љубав, социјална биједа, смисао људског живота и умјетничког стварања тематске су окоснице његовог дјела које је превођено на многе свјетске језике. И сам Цесарин се истакао преводима из руске и њемачке литературе. Поред пјесама писао је и записе мемоарског и критичарског карактера. За своје пјесничко стваралаштво често је награђиван.

ПОВРАТАК

Ко зна (ах, нико, нико ништа не зна.

Крхко је знање!)

Можда је пао трак истине у ме,

А можда су сање.

Још би нам могла десити се љубав,

Десити – велим,

Али ја не знам да ли да је желим,

Или не желим.

У мору живота што вјечито кипи,

Што вјечито хлапи,

Стварају се опет, састају се опет

Можда исте капи –

И кад прође вјечност звјезданијем путем,

Једна вјечност пуста,

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

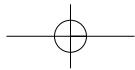
Могла би се опет у пољупцу наћи
Нека иста уста.

Можда ћеш се једном увече појавит
Прекрасна, у плавом,
Не слутећи, да си своју свјестност лила
Мојом давном јавом,
И ја, који пишем срцем пуним тебе
Ове чудне риме;
Ох, ја нећу знати, чежњо моје бити, нити твоје име.

Па ако и душа у томе тренутку
Своје ухо напне, Сигурним ће гласом загушити разум
Све што слутња шапне;
Код вечерњих лампа ми ћемо се крадом
Погледат ко странци,
Без имало свијести, колико нас вежу
Неки стари ланци.

Но вријеме се креће, но вријеме се креће
Ко сунце у кругу,
И носи нам опет оно што је било:
И радост, и тугу.
И синут ће очи, наћи ће се руке,
А срце се дићи –
И слијепи за стопе бившега живота
Њима ћемо ићи.

Ко зна (ах, нико, нико ништа не зна.
Крхко је знање!)
Можда је пао трак истине у ме,
А можда су сање.
Још би нам могла десити се љубав,
Десити – велим,
Али ја не знам да ли да је желим,
Или не желим.

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" Брчко

Облак

У предвечерје изненада,
Ни од ког из дубине гледан,
Појавио се понад града
Облак један.

Вјетар висине га је њихо,
И он је стао да се жари,
Ал очи свију људи бјеху
Упрте у земне ствари.

И свак је ишо својим путем:
За влашћу, златом или хљебом,
А он – крварећи љепоту –
Својим небом.

И пловио је све то више,
Ко да се кани дин до бога;
Вјетар висине га је њихо,
Вјетар висине разнио га.

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

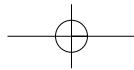
КАД БУДЕМ ТРАВА

Можда ће онда боље да буде
Када се једнога дана преселим
У прве и у земне груде.

Љуљат ћу се у травама веселим,
Мјесечином и сунцем поливен,
Раситњен и добро сакривен.

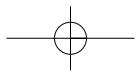
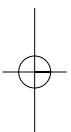
Ништа ми неће остат од ума,
Ниједна мисао мртвога духа;
Ја нећу имат ни уха ни слуха,
Да слушам тишину својега шума.

Ако ме када стану и косит,
Неће ми бола нанијести коса –
Једини терет који ћу носит
У новом животу бити ће роса.

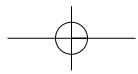
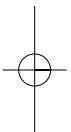
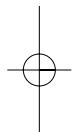
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

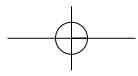
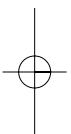
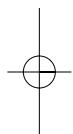
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

БАШТИНАР

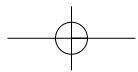
ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

БАШТИНАР

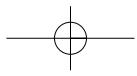
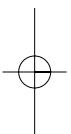
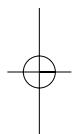
ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

Проза

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕА "БАШТИНАР" Брчко

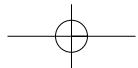
АЛЕКСАНДАР НИКОЛИЋ

**Године учења. Апоениф,
Пољавље двадесето**

Колико пута сам доносио одлуку да напустим тај немогући живот и да се отиснем некуд. То је била спасоносна мисао. Но одмах је слиједила друга, проклста, отровна. То, исто, на длаку исто, поновило би се на другом мјесту. Мој пакао био је у мени. Фатализам који сам снажно усисао заједно са кужним ваздухом те средине. На челу ми је био жиг, неизбрисан жиг моје коби.

Кад би се отиснуо на неки семинар, обично негдје на море, где би се сабрао импозантан колега из моје бранше, на предавањима би сједио као сфинга, укочен, као слеђен. Нисам имао смјелости да се окренем ни лијево ни десно, бојећи се сусрета са зидом нечијих очију. Нисам могао направити разлику између човјека и човјека. Сви су били нека безоблична маса међу којом сам се кретао као међу комадима намјештаја. Одлазак у ресторан била је посебна мука. Ту сам доживљавао прави ритуал никости и мизерије овог свијета. Нису могли ни да једу без свог прљавог мрака. Једном сам овако закључио: то они једу мене заједно с шницијама и котлетима. Ту ми се поново снажно објавио Јасеновац, и ја сам у тим лицима препознао и сувише добро познате фаце.

Жене су биле као и мушкарци, неке још бестијалније. Али једном сам се изненадио. За столом бочно сједила је већа група. Знао сам и осјећао да говоре о мени. Онда сам чуо један разговетан женски глас. Жену која ми је дала комплимент запазио сам већ раније током семинара. Њено држанje и крstanje међу овим простацима оскудним, инсуфицијентним, нишћим духом, а сујетним и надобудним имало је заиста нечег краљевског. Препознао сам је по гласу. У видокругу свог стола и свог тањира слушајући жамор гласова у Сали под бљештавим сјајем зимског медитеранског сунца јестих се да сам тај глас слушао на мојој студијској групи. Лектори су нас издвојили, мене и њу, и т лијепа побједа, то рангирање по квалитету, на тренутак ме извукло из мог аутизма. Заказан је излет у Конавоске дворе. За вријеме паузе стајали смо пред вратима салона, она ми се обрати пред свима и упита: «Колега, хоћемо ли на излет?» Нисам отишao на излет, а та је жена можда била

БАШТИНАР**ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" БРЧКО**

мој добри анђео.

Слушао сам разговор за сусједним столом. Било ми је некако лакше при души. Са мало вишег самоизуздана почко сам се кретати међу тим свијетом коме сам припадао и коме никада нећу припадати.

Е мој Аркадије, главо луда. Зар је било мудро бавити се таквим тричаријама, и то кроз један дужи период, али сам си томе крив. Зашто се ниси уклонио, поклонио, покорио, сакрио. Будала је онај ко не уме да се сакрије. Зашто си се изложио лудим вјетровима. Кад си нашао на тврдо, требало је да ес окренен на лијево круг. У томе је била цијела мудрост.

То ми је данас посве јасно, али тада нисам умio да се окренем. Ишао сам против себе, против својих најдубљих интереса. Био сам већ дао оставку, а онда се предомислио. Пао сам под утицај Хитлерове слаткорјечности, нисам послушао свој унутрашњи глас. Али понављам, свему је крива моја параноја. Западо сам у све већи мрак, поплако ме гутала помрчина. Ја сам свијетло у том мраку као свитац, у томе сугону једног свјета с ону страну добра и зла. Био сам на туђој земљи. То је било фундаментално питање. Социјална револуција застала је негде, запела, заплела се у злочиначкој приватној својини. Револуција је текла донекле, а однекле човјекова кратковјека страсна тежња да се обесмрти у материјалној личној својини скренула је у слијепу улицу. Све људске вриједности досегле су свој врх, своју границу. Човјек је грабећи материјална добра пао на ниске грани. Почекло је ограђивање и заграђивање. И сам сам подлегао тој мајмунској суперији, мајмунској чешљи. Један мој колега често је говорио «Патим што немам парче своје земље.» Говорио је то у ироничном тону, али не знам да ли је одолио тој моћној идеји нашег времена. Градови су нам постали бетонске джунгле. Или сам ја изгубио смисао за љепоту или је љепота нестала. О томе сам својевремено нешто забиљежио. Говорио сам о новим облицима, новом схваташњу љепоте. Мислим да сам предосјетио ту грозницу коју живи млада генерација. Оно је за нас било откриће и идеал, то је за њих свакодневица.

Твоје искуство је горко, Аркадије. Ти си повукао консеквенце једне залуђености, једне погрешне претпоставке о људској природи. А прије свега и послије свега и послије ти си се кукавички понио када је требало да кажеш ДОСТА.

Она атмосфера у институту посве онеспособила.

Да прихватим њихов наук нисам могао. Због тога су ме, као што рекох анатемисали. Навукао сам одијум њихов.

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

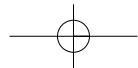
А дана када је све сагорјело у мени, када се истуњало један живот без смисла и сврхе а многи актери драме већ упкојени, осјећам жал што нисам овај кратки, једини живот пруживио једноставније а тиме и љепшије и природније. Умјесто дитирамба, ја сам пјевава елегије, улазио у безизгледне конфликте са бесловесном већином. Бесловесном већином.

Дуну вјстар са ријеке и запумори у крошњама топола. Окренух се Адама више није било. Сјенке што су слушале наш разговор повуконше се без гласа. Стазом из правца споменика пролазили су пољедњи ходачасници.

ЕПИЛОГ

Остајем у Јасновцу, запослићу се као чувар. Обарђиваћу врт. Мало кромпира, купуса, лука. Да се живјести. Устајаћу рано. Сваки дан ћу одишетати до споменика. Ради здравља. Гледаћу изласке и зајаске сунца на водама. Понекад ћу ићи у лов на дивље патке, набавићу чамац. Привезаћу га у близини Граника. Џеџа ће похађати школу. Дочекиват ћемо ескурзије. Радићемо и друге корисне послове. Цијепати дрва, засадити воће, држати свиње. Са компилуком се пазити, живјести у љубави и слози. Прелазити преко у Градину, Уштице. Отићи и у Новску. Живот ће бити лијеп једног дана, прије или касније. Больје мјесто за живот нисам могао одабрати. Овдје се осјећам слободан и срећан. На коју год страну погледаш све те радује. Понекад мало запекрипи, нешто се одломи, нешто запуцкета. Али навикнут ћу се, постепено. Треба се некако навикнути. Негативности има на свим странама. Само да ми се навикнути на људско лице, то ми најтеже пада. Прочитао сам негдје да поглед на људско лице одвраћа од Бога. Можда је у томе проблем. Покушавам прихватити то лице без Бога. Али управо ту искрсавају тешкоће. Моја иенавикlost је моја мука. Како је лијепо гледти траву. Не боли. Али погледај човјека – боли. Ја човјеку не вјерује, страх ме ријечи. Ријеч има снагу ножа. Зарива се право у срце. Таквих убода доживио сам на хиљаде. Срце храбро одолијева. Али већ је почело да закера. Дуго држи ријеч у себи. Крвари, најгоре што се боји будућих ријечи. Као будућих ножева. Питао сам љекара шта он мисли о томе.

Пусти га, каже, нек лупа. То је обична аритмија. Неправилно куца, па шта? Али мораш се опустити. Превише си се удобио, обраћаши пажњу несувислим и злобним причама којесаквих будалстина. Зачепи

БАШТИНАР**ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" БРЧКО**

уши и срце ће одмах боље радити. А ради бога ми и ти, улежао си се. То је опасно по здравље. Кад изгубиш здравље изгубио си све!

Стварно, човјеко говори разложно, али како га послушти. Кад гледам пасуль, паприку, краставце у башти то ме радује. А јесам ли угледао лице неког представника људске флоре и фауне у некој кафанској башти, моја аритмија смјеста почине. Ето, о томе не могу дати рачуна. [та је то, запшто је томе тако, Господе боже мој!]

«Знао си», говори нешто у мојој нутрини. «Пун си неког једа, неких неповратних рачуна». Смири се, човјече гледај своја посла!

Ти си другачији, другачији, другачији. Ти си ружно паче, бијела врана, тринасто прасе. Ти си лотос, лост, лосос, лос, лорњон, лорет, лорика, лореат, лордоза, Лувр, лубрикација, Луј од злата. Ти си лумбаго, лупа, Луцифер!

А Господ ћути. Видим да му је жао што је на земљи све тако уређено а не може ни помоћи. Обојица ширимо руке у немоћи да нађемо решење. Гасим, утуљујем све жеље, не треба ми ништа.

Онда опет окренем кожу наопако. Видим како кукавице напредују. Жена мало потпали, дјеца завршите. А и сам видим, доносим мало.

Не може се често ни живјести, камоли да остане за неку инвестицију. И све тако редом и томе слично, као што лијепо наглашава новинар локалног радија,

Галдно човјечанство корача крупним корацима у будућност, а ја стагнирам, чак назадујем. Иако слабо разумијем то човјечанство и његове и циљеве ипак настојим да се укључим у трку. Куд сви Турцу, ту и мали Муjo. Увече понешто забиљежим. Град спава. Пси лају, негдје у даљини. Сеамфори се узалуд пале и гасе.

Затворио сам врата од балкона. Бесмислена дневна трка и врева сада још бесмисленија. Фрижидер зуји, сат куца. На славини се излизала гумица, цури кап по кап. Опте ћу морати позвати мјастора.

Као и обично устао сам рано, умио се на чесми у дворишту. блонди се мухао око мене и махао репом. Очекивао је да га позовем у штетњу. Пребацио сам пушку преко рамена и могли смо да крнемо. Блонди је стално трчкарао и нешто њушио по насипу. Претјеривао је. Јуче сам му објаснио да је ловостај. Није изгледа вјеровао. Ако сам већ понио пушку, резоновао је он, онда смо зацијело кренули у лов. «Блонди», говорио сам, «какав си то пас. Уљуди се. [то толико звјераш]? Он би онда пришао и лизнуо ми руку. Добар пас. Све разумије. Могле су

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" БРЧКО

поред нас пролазити звијери, птице оба пола, он се не би осврнуо.

Полако смо корачали праговима према споменику. Сједосмо у сјенку да се мало одморимо у природи, божјем дару. У овом јутарњем часу тишина је потпuna. Ускоро ће присјести и први ходочасници. Чини ми се да већ чујем бруј мотора. Обично долазе касније.

Блонди је лежао до мојих ногу, јео је траву. Знао сам да му је досадно. «Сваки дан исто, маршрута позната». Није му јасно шта већ има да се види на том споменику. Понекад би ми се загледао у очи. Био сам сигуран да пита: «Па добро реци шта ту има занимљиво»? Пошто би ја и даље буљио у латице цвијета, он би отишао до фонтане да се напије воде. Латице су стремиле у небо. Небо је било плаво као лан.

Враћали смо се полако ногу пред ногу. Покушао сам Блондију скер-нути пажњу на пејзаж. «идиш као је лијепо», говорио сам. Он би ме гледао својим паметним, мало тужним очима. Није схваћао. Све му је то личило на претјеривање. «Зашто претјеријеш», говорио је он својим језиком. Добро, ја ћу ти прогледати кроз прсте, али други, други ће те прогласити за луђака. То је већ уобичајено међу вама. Не можете живјести ако некога не понизите. Волите да уживавате у умкама ближњих, то вам је душевна храна. Свирепост вам је у крви. Не морап ми причати, знам све.

Све што је говорио било је тачно. Одобравао сам му. Ипли смо полако насипом. У сусрет су нам долазиле прве групе туриста у разноврсним свијетлим одијелима. Почињао је уобичајени дан у Јасеновцу.

FINIS OPERIS

Београд, децембар 1980 – јануар 1981.

Брчко, фебруар – октобар 1981.

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" БРЧКО

*Петар Васић***Јутро у Пећиној қафани**

Тек је уполовљена шеста деценија дадесетог вијека. Поранило пролеће. Освиће уторак још један од бучних и по свему узбурканих пазарних дана у Бијељини. На Брчанској малти код дуда заглавиле запреге окованих гвоздених точкова, отегла се колија вишег километара, цијук и шкрипа неподмазаних осовина и тулија чује се чак до Канала и то све од Багремика, поред кућа Словака Шимунових, па и издаље од Циглана. Сељаци који гоне воловске запреге раније су кренули од кућа да стигну прије на пијацу, док их они са упрегнутим коњима утркујући се, уз звеку и варничење гвожђа и каменса, пристижу па и престижу.

Малтација Салко споро наплаћује улаз у градско подручје и издаје блочиће због строге контроле на пијаци која је надомак малте. Група жена из града поранила и врзма се с плетеним корпама око запрежних кола не би ли штагод од поврћа, жита или живе перади, раније и јефтиније пазариле.

Од гранапа на Пашиним башчама, односно од Диздаревића према центру, у низу с десне стране, поредале се радња до радње. У позадини приземних просторија су занатлијске мануфактурне радионице, испред су продавнице са окаченим производима или ћепенци истурени до пјешачког дијела улице. Низ се наставља право и у цик-цак: Спасина пекара, вуновлачарска радња, Видина содара, па ћурчије, абаџије, сарачи, грнчари, опанчари (њих има највише, јер Семберци, Мачвани и Подмајевичани се овде редовно сезонски обувавају), бријачнице, сајчињице, златаре, ту су и бурегџинице, сластичарнице, здрављаци и тако право до корза где се на самом десном углу смјестила месара, па се разноврсно занатство десном страном наставља до Зелене пијаце, а одатле према Гвоздевићима.

С лијеве стране, преко пута вуновлачарске радње, близу Видине содаре, кад се прође прво дебло старе липе, налази се проширење у коме се смјестила Пећина кафана. Мало прије кафанске између зида једне куће и велике тарабе налази се удуబљење ширине не веће од пола метра, ту је поставио столицу и јео слијепи просјак Радан. Раздањује се и док Радан моли и богоради љуљајући се и понављајући тугованку у ритму: «О, како је туговати бијела дана не гледати! Даруј брате, даруј сестро, удијелите мени нешто, не пролазте ово мјесто! Помозите мени слијепцу, Бог вам дао здраву дјецу!...», покоји пролазник убацује ситне

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

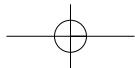
метални новчиће који звецају у Радановој извраћеној шајкачи, а из Пећине кафане се чује пјесма и свирка.

Веле, шеф Катастра Драгец Предић освануо с друштвом уз музiku и пјесму. Ту су с њим: Бранкица Новаковић, који на трбуху стишће чаробни прим, он је службеник у Катастру, Пајо Бошњаковић, баптован, Радо Стојаковић, кројач, за кога кажу да само ујутро укреше шибицу а онда припаљује цигарете једну о другу, Јоцо и Симо Богдановић, газде и баштовани, с њима је и Јово Бошњак, опанчар најпознатији у граду. Јово се случајно запио са Драгецовим друштвом. Ријетко му се то деси, алиkad заглави остане до јутра. Конобарица Анђа врти се чиљо око њих, напојница не мањка. Промет и зарада за газду, као и њен бакшиш у једно оваквој ноћи позамашни су.

Никоме није чудно за Бранкицу, Раду и Пају али најчудније је свијету који се окупља испред врата кафане па вирка унутра откуд ту браћа Богдановићи, њих је ријетко kad ко видио у кафани. Богати су и вриједни баштовани, а рано је прольеће, расада присцијела за продају и пуни су брига. Вида, Јоцина жена, је сигурно већ на пијаци, а Симиња госпођа сад спрема доручак дјеци која иду свако на свој посао, или храни велико јато голубова које Симо с лубављу узгаја. Чуде се и за Јову опанчара, тај је увијек у радњи са својим калфама и шегртима обучава их и контролише, строг је али и родитељски доброћудан. Ето десило им се и ово, сви они не могоше одбити Драгецов позив «на по једну боцу бијелог са содом».

Крај састављена три стола стоји Дикан Лазић с тамбурицом и Омер Ђоро с фрулицијом, они су од синоћ ту, а у неко доба ноћи дошла је у кафану и придружила им се Мара Ђорђанова. Анђа је у први мах хтјела да је отјера из кафанске, али Драгец рече да јој наточи једну на његов рачун и тако Мара остале.

Најљепши пјева и свира на приму Бранкица Новаковић. На репертоару су му углавном пјесме Софке Николић и друге староградске, онда шири избор мађарских романси, наметне се и покоја врањанска, све оне разгальјују душу, ваде флеке из сјетне младости, траже нове нареџбе вина или ракије, а код неког као што је Пајо Бошњаковић мало-мало па потеку сузе, он их и не брише већ му капају низ необријану браду: «Имам једну жељу», «Тужна је недеља», «Сунце жеже», па народне хит пјесме овог доба: «Сироче сам» и «Стаде се цвијеће росом китити». Бранкица пјева први глас, Драгец га зналачки прати, обојица су чланови КУД-а, Драгец је још увијек и глумац аматер, Бранкица је проширио трбух па сад не глуми јер му више не пристаје улога

БАШТИНАР**ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" БРЧКО**

љубавника, посљедњи пут је глумио Шапу у «Пону Ђири и попу Спире». Сви остали за столом и у кафани подржавају пјесму како ко умије. Гласови су промукли и кафански раштимани, али прим се не да. Одјекује весела музика из Пећине кафанске.

Пајо Бошњаковић је дјелимично паралисан, ударио га шлог у десну страну, кад је тријезан забацује ногом и мало теже ради десном руком, али кад се напије, онда га обавезно мора неко водити. Ујутро ће по њега доћи Пишта Шимун с колицима које вуче Пиштино магаре, успут му је а и добри су пријатељи, Пајо му често даје савјете о баштованству.

Све воња на алкохол и устајалост, осим тога под је јуче поподне науљен да се лакше чисти блато и премазан је карболом да би уништио евентуалне «стјенице и другу гамад коју ту доносе посјетиоци нарочито пазарним даном», вајка се конобарца Анђа. Она је зато тражила помоћ од газда Пеће да јој пошаље момка како би уредили локал пред пазарни дан, није ни очекивала посјету ovако важних и угледних гостију какви су Драгец Предић и његово друштво.

Анђин поглед се понекад сусретне са Драгецовим па се она с видним узбуђењем често погледа у огледалу и поправља фризуру, онда га опет укосо простиријeli баченим оком провјеравајући да ли је то било случајно или му се она стварно допада. Драгец се ријестко задржава у другим локалима, његово је стално мјесто хотел «Дрина», тамо има свој сто и сав пратећи штимунг. Он је, иначе, честа мета чежњивих погледа добро држећих госпођа, понека га и улови, све зависи од погодне прилике.

А и браћа Богдановићи па и Јово Бошњак, ако који пута годишње одсједну онда је то увијек у хотелу Дрина. Они су обавезно у тим приликама са својим госпођама, ово је изузетно.

Мирис карбола у Пећиној кафани још није сасвим испарио иако су прозори и врата кафане свуноћ отворени.

Пјесма и свирка се преплићу и смјењују. Кад Бранкица и Драгец престану онда се гости окрену Омеру и Дикану да их ови забављају. Омер Ђоро прати на фрули сваку пјесму али кад га прозову он им одсвира коло, најчешће «јеремићку», по томе су га и прозвали бијельинским Савом Јеремићем. Његово радно мјесто је на ћопшку с почетка корза с лијеве стране преко пута месаре, ту су зазидана врата па је остало ништа и праг, као створено мјесто да Омер постави корпу напуњену печеним бундевским сјеменом које продаје на чапицу уз пратњу свирке са фрулице.

БАШТИНАР**ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко**

Дикан дјелује с времена на вријеме болесно изгубљеног погледа али наиђу дани када се нормализује и дјелује сасвим стабилно. На његовој огуљеној прим-гитари само су двије жице које Дикан ритмично удара прстима десне руке забавцивиши сламени мексикански шешир за врат, а кроз ријетке брчиће «а ла мексикано» и још рјеђе зубе почиње да рецитује:

«Мој пас има мене
и ја сам му вјеран друг
и тако у круг!»,

Потом подигне глас и замахне десном руком:

-«Стево, Стево,
пази на крило лево,
Омере, Омере, пази да се то обере,
Османе, Османе, пази да ко не остане!»...

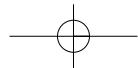
Успут запјева неку мексиканску, а онда му се сви наглас смију и аплаудирају. Задјену с времена на вријеме по неку новчаницу за жице његове гитаре.

Добије и Омер у цеп, али љубоморан је на Диканове новце, чини му се да он треба виште да добије, јер Омер и не само он сматрају Дикана лудим, а он је само оригинални бијельински боем.

Мара Ђорђанова дјелује утучено, прилично је оронула, лопте изгледа и у лицу и тијелу, а и одјећа јој је лоша. Скоро је у дроњцима, сукња спуштена на лијевој страни, десна страна сукње као да је подрезана, чарапе на мјестима продеране па се види кожа на потколоњеницама, џемпер шупаљ на лактовима и укриво закопчан на осушеним грудима, марама плишана видљиво излизана, али коса јој је уредно сакривена испод мараме и лице без много бора и брада без висећег подврњка. Кад се пажљивије загледаш у Марино лице примијетиш да је у младости била врло лијепа. Прича је обично позната:

Јединица у богатог оца трговца, несретно заљубљена и остављена, неудата, да би се као усједјелица пропила и одала проституцији. Кажу да је Мара прије рата била најљепша нура у Финцијевој јавној кући. Привлачила је богате муштерије чак из Шапца и Београда.

Док се друштво весели, пије и забавља Мара сједи поред зида невелике кафане, ближе је шанку, пущи и пије ракију из чокањчића коју јој они поручују. Тихо капље па се повремено зацене од капља, а кад се поврати одгега у ћопак кафанске да избаци нешто из уста у пљуцу, округлу плићу емајлирану посуду, која је законски обавезна у свим друштвеним просторијама. Нешто с времена на вријеме прича као

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" БРЧКО

сама са собом смијешећи се и одмахујући понекад руком.

У једном моменту, у сами расвитак, досјести се први Радо Стојаковић да позове Мару да сједне за њихов сто, Мара некако нерадо принесе своју столицу између Раде и Паје Бошњаковића. Дикан и Омер и даље стоје са стране и повремено изводе своје тачке кад престане Бранкичина свирка и заједничка пјесма. Дикан упадљиво избјегава Марину близину и закреће главу од ње. Мара се понаша равнодушно, у њеном погледу се начас примијести израз гордости и тада се у њеним модрикастим очима појави мало сјаја.

Радо Стојаковић одједном устаде и рече Бранкици да засвира ону «А што ти је, мила кћери, јелек раскопчан», прихватише сви умјереним тоном, а Радо и Пајо Бошњаковић врло бучно, Пајо има снажну љевицу десна рука му је опуштена и као натечена, подигоше Мару са столице и помогоше јој да се попише на сто. Она прихвати њихову помоћ, усправи се на столу и поче раскопчавати подебели сиви џемпер љуљајући се ритмично у куковима. Сви унуташе само Бранкица Новаковић затворених очију настави пјесму и свирку, затим нагло убрза ритам и поче: «Ево банка, Цигане мој...»

Кафана се у моменту претвори у концертну салу, већа група пролазника који су љубопитљиво већ били на вратима навали у кафану. Неки тапшањем подржавају ритам, а Мара се као у трансу окреће на столу, гази у опанцима по тањирима и мрви све редом на столу.

Нико није ни примијетио да је Дикан прислонио своју тамбуру уз зид испод прозора и истрао на бочна врата у мало двориште. Иза куће у којој је Пећина кафана, тачније, између зида и ограде налази се узак простор испод стрехе, заклоњен комшијском кућом у коју се улази с друге стране, тамо од Галамић сокака. У том заклоњеном пролазу Дикан се наслонио на зид, груди му се надимају, из stomaka се диже мучнина на повраћање, у глави као да му свирају возвови. Не зна шта да очепи: и плаче му се и повраћао би. —«О, Боже, ко сам то ја и шта сам ти крив? Ако изгледам понекад луд, нисам глуп. Немој ме кажњавати за туђе гријехе. Ако ми дамари овако заиграју, па нисам ја за то крив. Никад не учиних велику лудост. Моји гријеси су ситни, ја то знам, а и ти сигурно. Они који се мени смију и ругају не знају шта њих чека. Свако има бар мало лудости. Ја знам да имам више. Али сви ми свакога дана једни пред другим полажемо испите људскости. Нећу ја да будем као они. Сваки од ових има жену код куће и барем по једну још, а ја немам никога више. А она и ова, једног ће дана да ми дођу, да ме моле да опростим за све. Не, нећу ни једну примити! Хоћу, хоћу,

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕА "БАШТИНАР" Брчко

примићу само њу, јашта ћу него примити.»

Нешто горко му узлести у грло из stomaka и поче тихо рецитовати:

И у школи живота био сам понављач
Моја је прича проста, као и ја сам
И у тој простоти има неког чара
Понекад не знам ни шта сам, ни ко сам
Јер за смущеност имам много дара...

Тог тренутка у глави му престаде бука, као да му се у душни просвијетли.

Онда се он, Дикан, нагло окрену, улети у кафанду па ту мало, на кратко, застаде. Кафана је баш тог тренутка на врхунцу кључаша. Мара изводи своју тачку.

Наједанијут се Мара оклизну и сједе на сто са којег је већ био спао столњак, сукња јој је уздигнута, испод сукње синуше голе бедре, на мјестима модре од проширених вена и крвних подливса. Она наједном искриви лице као да се насмјеши па онда га покри рукама и заплака.

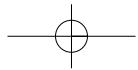
Десно поред прозора за кратко као у страху стоји Дикан и гужва свој мексикански шешир, онда нешто гласно викну и излети напоље не понијевши своју тамбуру.

Сви се разбудише. Нико не би знао тачно да преприча шта се то у ствари догодило, а поготово да протумачи појединости. Свакоме осталде да причи дода нешто своје.

Пијано друштво се поче разилазити као и успутни знатижељници. Само Драгец Предић изађе у башту кафане на бочна врата. Анђа му поможе да се умије на ручној пумпи, он стави на главу свој фини шепшир-полуцилиндар, мало поправи сако и кравату и оде у Катастар на посао. Корак му је чврст, држање усправно, узвраћа поздраве познаницима, дамама скида шепшир, као да је сву ноћ спавао. Бранкица има слободан дан, па он и друштво одоше женама на језике за доручак, како се то каже.

Улица оживи, превладаше познати гласови и повици: «Жене, игала, игала, герме тазе, игала!»...»Крним лонце, поправљам кипобрانе», «Миш бели срећу дели»...

Момак који продаје буреке носи дводјелну канту на прсима, са стране из цепа канте узима по комадић хартије исјечене од врећа и виче: »Бурек врућ, са сиром и с месом, изволте!»

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕДСТВА "БАШТИНАР" Брчко

Један кривоноги младић гура дрвену троколицу уз повике:
«Клакери, шабесе, сода вода!»...

Шкripe воловске и коњске запреge, точкови лупају покоцканом
улицом, свијет се комеша. Уторак је, народе, пазарни дан у Бијељини.

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕА "БАШТИНАР" БРЧКО

Пејтар Васић

Саике у дуванској кутији

Мама ме пробудила раније него обично. «Устај, сине, пјевали су други пијевци!» - рекла је. Нисмо имали сат па је од поноћи бдјела да би оцијенила када је вријеме да устајем да бих стигао на први час у школи која је удаљена око дванаест километара. Чим смо изишли на пут вода је улила у опанке! Увијек тако кад је блатњаво вријеме. По таквом путу се тешко хода, ваља стално чупати ноге из глиба. Док смо се нас тројица састали и кренули већ је зора зарудила. Ишли смо као и увијек крађим путем рачунајући да ако је Гњица дубока можемо преко платице код Николиног брода. Стигли смо дотле у расвитак. Наша платица била је под водом, или је можда више није било јер је на том мјесту корито ријеке било испуњено мутном матицом. Врхови обала већ обрасли олисталим врбама су се још назирали. Био је почетак маја.

-Нема друге него да идемо на Илићку!-рекао је Вајо који је био јачи и мало старији од мене. Станко је био три године млађи и углавном је у сличним приликама ћутећи слијегао раменима. Прихватио сам Вајин предлог и кренули смо одмах низводно према ћуприји на доњем крају села која се звала Илићка.

Била је то једина ћуприја у нашем селу преко, лјети мале и мирне, а у јесен и пролеће плаховите Гњице. За ту ћуприју је везано пуно прича из прошlosti.

У једној од њих се спомиње како је наш комшија Стевица возећи брашно из воденице на воловској запрези коју су вукле краве наиштао на ћуприју и краве су пропале кроз поломљене даске и тако скончале док је Стевица извукао живу главу.

Друга прича је из прошлог рата када су, на самом његовом почетку, у јулу 1941. групу пијаних корајских усташа напали младићи из Пипераца и околних села и побили их. Подијельена су мишљења о оправданости те акције и штетним посљедицама које су настале потом. Ипак, то је једино историјско мјесто у овом селу које је признавала и обиљежавала партизанска власт.

Док смо ишли према Илићки размишљао сам и страховао да ће вода и даље надолазити па, можда, и однијести ћуприју. Желио сам тај дан да стигнем на вријеме у школу, било је лако оправдати изостанак, али имао сам своје разлоге за то.

БАШТИНАР**ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" БРЧКО**

Сунце се већ помањало иза брда Горње Буковице кад смо се приближили почетку Илићке. На неокљаним даскама ћуприје, поред саме ограде, стајао је стасит човјек средњег раста и средњих година. Прво сам запазио његове босе и каљаве ноге, глиб је на листовима већ био осушен, влажан и тамнији је био између прста и средином лукова стопала. Панталоне су му биле уредно заврнуте до под колјена. На себи је имао изношени војничку блузу, не сјећам се копшуље, али израз његовог лица био је такав да ми није дозвољавао опажања других детаља, једино се сјећам да му је главу покривао зелени ловачки шепшир омотан уплетеним гајтаном. Али, његов израз лица ме је страшно забринуо. Очи велике и плаве биле су широко отворене, помућене, а сјале су као у ватри, уредни риђи бркови објешени, образи упали и сиви попут суве земље. Задрхтао сам и прошаптао Ваји:

-Овај човјек ће се убити!- Ма, бјежи, откуд ти то? – рекао је.

-Добро јутро!- рече човјек промуклим гласом.

-Добро јутро!- одговорили смо углас.

-Чији сте ви, момци?

-Рајини! - рекао је Вајо, а мени би криво. Зашто говори име мого оца. У ствари плашио сам се. Док смо ходали по даскама изнад мутне воде мој поглед је стално био уперен у тог човјека. Пресли смо мост и преко ограде коју је сачињавала осушенна оструга сипли у прву њиву узводно, мислим да је то била њива «пијесак». Неће Тодића. Одједном нас је човјек са ћуприје позвао ријечима: Поздравите Рају, а ја одо дол низ воду! – скинуо шепшир бацивши га на средину моста и закорачио преко дрвене ограде, потом чврсто застao на оне двије дуже даске које држе коси подупирач.

Потрчали смо према њему као да покушамо да га спријечимо. Вајо је нешто опсовоа и као најспретнији од нас дотрао први до ограде. Међутим, човјек се само окренуо према нама и скочио дупке у мутну ријеску као да ће запливати у вировима. Послије пар секунди видјели смо неколико метара ниже раздјељак на његовом тјемену који је извиро из воде. Мало касније, а можда нам се то и учинило, руком је покушавао да се ухвати за слабашне врбове гранчице којим се поигравала мутна матица. Онда га више није било.

Корачали смо десном обалом још неколико стотина метара па се опет вратили на ћуприју. Ту смо узели зелени шепширић и принијели га мјесту на огради с почетка где смо нашли окачену његову блузу и торбицу од целта. У торбици је била метална дуванска кутија празна, без дувана и папира, уместо тога ту се налазила црвена папирна двобан-

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

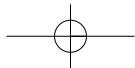
ка, лична карта и једна пожутјела црно-бијела фотографија.

Ја сам први отворио личну карту и покајао се: његова слика као да је проговорила само су му крупне плаве очи биле ведре, а на лицу се наслуђивао благи осмјех пун неког здравог оптимизма. Писало је: Ђукановић Ненад, село Коренита, општина Угљевик.

На пожутјелој слици, мало широј и дужој од личне карте, био је млади брачни пар. Убрзо смо закључили да је то Ненад са супругом пред црквом у Пиперцима, можда непосредно прије женидбе или послиje првог заједничког причешћа. Били су врло млади. Он је имао дуже бркове, на крајевима заврнуте на горе. На глави му црна јагњећа шубара, на ногама широки кожни опанци гумених ђонова, попут чамчића. Горњи дио одјеће су му сачињавали: велики зимски сукнени копоран (ђуда) извезен по рубовима петоредном жицом гајтана, са посебним гружним украсима с обе стране груди, те обрадом рукава и крагне (јаке), испод крагне и на унутрашњој страни пеша на рукаву вирила је чоја (чоха) којом је постављен. На слици се нису распознавале боје, али знали смо да је сукно било или свијетло-смеђе или сиве боје, док је чоја била углавном црвена. Исти мотиви гајтана-веза били су и на чакширама, такође сукненим, које су имале крој «рајтхозна» јер су се испод колјена сужавале. Од рајтхозна су се разликовале по томе што нису биле шпицасте изнад колјена са страна. Изнад опанака, скоро до половине листова (потколјеница) биле су црне везене чарапе украсене цвјетовима у облику ружа. Ђуда му је била на прсима раскошчана па се испод видјела бијела мушка рубина са малом крагном закопчаном под широким вратом.

Жена или дјевојка имала је на себи црни женски гуњ, на глави везену зимску марamu подвезану испод браде, са перима извученим на стране у висини крагне, лице лијено младалачко, правилних прта и крупних црних очију. На прсима је бијелу везену рубину покривала струка дуката, због које је, а и због младости, гуњ био раскошан. Испод гуња назирао се везени јелечић испод кога су око струка биле пафте (појас украсен срмом и златом) са великим током на средини. Доњи дио одјеће чинио је остатак бијеле рубине са мањом везеном кецљем и хекланим порубом. На ногама до колјена дуге вунене чарапе, такође изvezене ружама, и на ногама кожни опанчићи са дебелим гуменим чамчићима као ђоновима.

Та црно-бијела фотографија није била ништа необично, таквих се могло видјети у многим кућама у нашем крају, и данас их има, само што се разликују лица и године фотографисаних људи. И не само то,

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" Брчко

разлике су и у вриједностима одјевних предмета и накита које су носиле дјевојке и младе жене тих година. Мислим да је то била фотографија снимљена непосредно пред рат и ово двоје су очигледно припадали богатијем слоју наших сељака. Ненад је, могло се закључити, имао лијепу и богату младост.

Наставак нашег путовања у школу, часови наставе и повратак кући као и наредни дани били су испуњени причом о догађају на Илићки. То је трајало све дотле док нас нису личне преокупације, планови, дјечачке радости и игра опет вратиле у безбрижне дане. Али ја и моји другови Ненадове очи које смо угледали на мосту тог јутра нисмо заборавили.

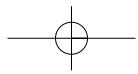
Испредале су се приче о разлозима Ненадовог самоубиства: како је имао много ситне дјеце, те како је живио сиромашно, имао је нешто новца па изгубио на картама, био је негдје преко Саве тражећи посао али безуспешно и тако редом. Шта је од тога тачно, а шта није, знао је само Ненад који је своје тајне поклонио мутној Гњици. А ја сам узалудно покушавао да дешифрујем причу која је извирала из његових очију тог раног мајског јутра.

Било је то за вријеме гладних година, средином педесетих, када су људи у нашем крају већином живјели у оскудици. Најтеже је било доћи до хране. У малој предности били су они који су на државном послу, на «државним јаслама» говорило се, као и људи који су спремни да штошта ризикују.

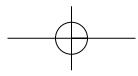
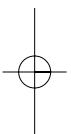
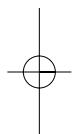
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

БАШТИНАР

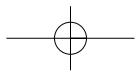
ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

БАШТИНАР

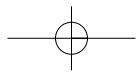
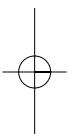
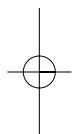
ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

Занимљивости

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

Занимљивости

(Из разговора са једним шездесетиштогодишњаком)

Олақшано запамћивање азбуке

(Мнемотехничко)

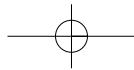
У првим годинама послије Другог свјетског рата у први разред су се са седмогодишњом дјецом уписивали и младићи и дјевојке узраста до седамнаест година. Било је тешко учитељима научити ту дјенцу основним елементима писмености.

Осим школе били су тих година организовани аналфабетски течајеви на којима су они који су знали читати и писати обучавали неписмене одрасле људе и жене. «Најтеже нам је било научити азбуку напамет и по реду»- прича старина. «Зато је неко саставио неку врсту кратке приче која ако се научи напамет даје цијелу азбуку редом, од А до Ш.

Та причица гласи: *АВРАМ, БОГДАН ВОДУ ГАЗЕ. ДАЛЕКО ЂАЦИ ЕВРОПСКИ ЖИВЕ. ЗАТИМ ИДУ ЈОВАН, КОСТА, ЛУКА ЉУБО, МИТАР, НЕНАД, ЊЕГОШ. ОДОШЕ ПРАВО РОМАНИЈОМ, СРЕТОШЕ ТАТУ ЂИРУ У ФИЈАКЕРУ, ХОДАШЕ ЦИЈЕЛОМ ЧАРШИЈОМ, ЦАБА ШЕТАШЕ.*

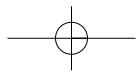
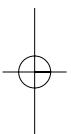
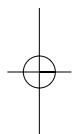
То је било лако запамтити, а гласови или слова азбуке се редом и без грешке нижу: А, а /Аврам/, Б, б /Богдан/, В, в /воду/, Г, г /газе/, Д, д /далеко/, Ђ, ђ /ђаци/, Е, е /европски/, Ж, ж /живе/, З, з /затим/, И, и /иду/, Ј, ј /Јован/, К, к /Коста/, Л, л /Лука/, Љ, љ /Љубо/, М, м /Митар/, Н, н /Ненад/, Њ, њ /Његот/, О, о /одоше/, П, п /право/, Р, р /Романијом/, С, с /срећоше/, Т, т, /тату/, Ђ, ђ /Ђиру/, У, у /у/, Ф, ф /фијакеру/, Х, х /ходаше/, Ц, ц /цијелом/, Ч, ч /чаршијом/, Џ, џ /джаба/, Ш, ш /шеташе. Добар изум! Ја га и данас користим!»

Пећар Васић

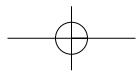
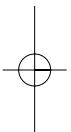
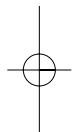
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

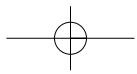
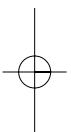
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

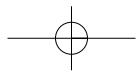

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

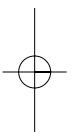
документ

Баштинара

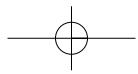

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

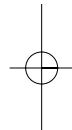
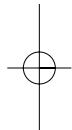
Цркву Манастира "Свети Никола"

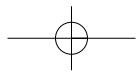
БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

Из етнолошке збирке у Соко Граду

Из етнолошке збирке у Соко Граду

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

Poge u žnižezdu - Machva

Đevojčice iz Rađaljeva u narodnoj nošnji

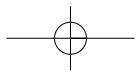

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" БРЧКО

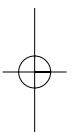
Душан Ивановић и Жијо Лакић

Са промоције збирке јјесама "Задис" Александра Николића

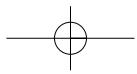

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

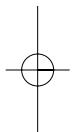
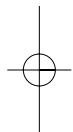

Прсјаенције

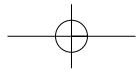

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

Детаљ из Етно-куће у Рамсљеву

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" БРЧКО

Садржај

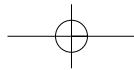
О поимању баштине и удружењу Баштинар	5
Пјесма: Нечувени послови	7
Захвалница Министарству просвјете и културе РС	8
Четврта смотра аматерског стваралаштва Брчко Дистрикта БиХ	9
Етно Кућа	11
Активности Баштинара	13
Нова књига Душка М. Петровића	19
Височани: Поводом изложбе графика Милијанка Михољчића	22
Из националне ризнице	25
др Александар Ђурић: Манастир Озрен	27
др Александар Ђурић: Организационо посредовање туристичких агенција у реализацији туристичких аранжмана према вјерским објектима	36
Мр Бранко Брђанин: Приповједачко и драмско	38
Казивања и записи (грађа)	45
Мр Драгица Панић-Кашански: Архаични играчки обрасци у брчанском крају	47
Митра – Цица Мијаиловић: Уводно предавање приликом отварања "Љетње школе традиционалних вјештинा"	50
"Љетња школа традиционалних вјештинा" у Колу српских сестара "Мајка Јевросима" у Брчком	54
Петар Васић: Тражимо човјека	57
Петар Васић: Вариндан	65
Разговор с поводом	67
Марица Лакић: Стална потреба за смисленим и новим	69
Поезија	75
Поглед у прошлост: Гаврил Стефановић Венцловић	77

БАШТИНАР

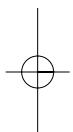
ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА "БАШТИНАР" Брчко

Писмо на леду	77
Свако нас зло и болест находит	78
Новогодишња здравица 1732.	78
Изгубљена мудрост	79
Садашњост: Саво Д. Теодоровић	
Српски рок	80
Писмо (Синиша Шолак)	82
Млади ствараоци: Илија Мије Ненадић	
Господе помилуј ме	83
Лош дан	84
Наша молитва	85
За тебе се молим	86
Избор из поезије других народа:	
Габријела Малинеску	
Заклетва на сиромаштво, чедност и покорност	87
Гаудеамус	88
Никита Станеску	
Тужна љубавна пјесма	89
Савонарола	90
Проза	91
Марко Драгинић: Кад је прольсће плакало	93
Александар Николић: Четири спистоле	98
Занимљивости	111
Албум Баштинара	117

БАШТИНАР

ГЛАСИЛО УДРУЖЕЊА ЗА ЊЕГОВАЊЕ СРПСКОГ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂЕТА "БАШТИНАР" Брчко

Овај број је штампан уз финансијску помоћ
Министарства просвјете и културе Републике Српске

